Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 199. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СЕРЕДА, 20-го ЖОВТНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. WEDNESDAY, OCTOBER 20, 1982 No. 199. VOL. LXXXIX.

АЛЛЕН Е. РАЄН ВИСТУПИТЬ НА З'ЇЗДІ ПРАВНИКІВ

Джерзі Сити, Н.Дж. — В днях 29-31 жовтня ц.р. відбудеться в Іст Гановер, Н. Дж. шостий з'їзд Товариства Українсько-Американських Адвокатів, на якому головним промовцем погодився бути Аллен А. Раєн, мол., директор Бюра спеціяльних інвестиґацій в Департаменті справедливости, яке розглядає справи горожанства.

А.Е.Раєн буде говорити в суботу, 30-го жовтня, після полудня і на тій самій сесії буде також промовляти Браєн М. Ґілдеа з Ню Гейвен, Конн., адвокат, що був оборонцем Федоренка. Після цих двох промов учасники зборів зможуть ставити обидвом промовцям питання.

З приводу участі в зборах тих двох представників американського правничого світу, сподіються великої кількости слухачів, членів товариства, як також правників інших національностей, що безпосередньо зацікавлені у справах американського горожанства і можливостей його відібрання у зв'язку з досліджуванням фальшивих зізнань при внесенні подань.

З'їзд Товариства Українсько—Американських Адвокатів розпічнеться в суботу 30-го жовтня ц.р., о 10-ій годині ранку. На ранішній сесії передбачені доповіді Ернеста Раскаускаса та Юліяна Куляса.

Е.Раскаускас, адвокат з Вашінґтону, буде говорити про те, як американські суди вживають доказовий матеріял з СССР, а Ю.Куляс представить найновіший матеріял справи Володимира Половчака. Е.Раскаускас є оборонцем одного із оскаржених про співпрацю із нацистами американських громадян на Фльориді, справу якого розглядає тамошній суд.

Запрошенням таких доповідачів шостий з'їзд Товариства заповідається дуже цікаво. Організатори інформують, що по всі ближчі інформації слід зголошуватися до Ігора Раковського, голови Товариства на адресу 1339 Спрінґфілд авеню, Ірвінгтон, Н.Дж., 07111

Всі наради як теж товариська програма враз із бенкетом в суботу, 30-го жовтня вечором, будуть відбуватися в приміщеннях Рамада Інн, Іст Гановер, Н.Дж.

У Філядельфії відбудеться симпозіюм

Філядельфія, Па. — В суботу, 30-го жовтня ц.р., тут у приміщенні Філії УКУ відбудеться симпозіюм на тему „богословії мирянства". Його влаштовує Українське Патріярхальне Світове Об'єднання, статут якого згадує поглиблення християнського життя мирян, як одну з цілей патріярхального руху.

Симпозіюм триватиме від 9:45 години вранці до 5-ої по полудні. На ньому будуть виголошені чотири півгодинні доповіді, а саме: „Богословія мирянства — суть, значіння, потреба" (о. д-р Іван Музичка), „Миряни та три Христові уряди в Церкві — священичий, царський і пророчий" (о.д-р Петро Біланюк); „Миряни в світлі II-го Ватиканського Собору" (д-р Богдан Лончина); „Наші древні церковні братства та сучасний мирянський рух у Вселенській Церкві" (мґр Євген Іванків). Після кожної доповіді буде час на запити й дискусію.

Під час обіду проф. Тома Бирд говоритиме на тему „Досвід американських католиків у питанні участи мирян у житті й праці Церкви".

Організатори сподіються, що цей симпозіюм на релігійні теми викличе зацікавлення не лише серед старших мирян, але й серед середнього та молодшого поколінь. Програму симпозіюму можна отримати від відділів Українського Патріярхального Товариства.

ЮВІЛЕЙНИЙ З'ЇЗД УЧИТЕЛІВ УМІ

Ню Йорк (Т.Б.). — В неділю, 24-го жовтня, о год. 10-ій ранку розпічнеться Загальний з'їзд членів Українського Музичного Інституту в залі на другому поверсі, при 136 Друга авеню, в Ню Йорку. Після ділових нарад, перерви і спільного полуденку відбудеться доповідь з прозірками проф. Юрія Оранського п.н. „Шкіци з минулого УМІ", до 30-річчя УМІ. На доповідь запрошується всіх учнів з батьками, бувших учнів з родинами та всіх приятелів Українського Музичного Інституту.

Ген. П. Григоренко і М. Прокоп доповідатимуть у Чикаґо

Чикаґо, Ілл. (О.К.). — Український Демократичний Рух в Чикаґо в співпраці з Об'єднанням Колишніх Вояків УПА влаштовують для відзначення річниці УПА в суботу, 13-го листопада, о год. 4-ій, в авдиторії школи св. Миколая дві доповіді.

Першу доповідь виголосить д-р Мирослав Прокоп, який був учасником протинімецького підпілля й одним з керівників його. За приналежність до ОУБ був ув'язнений поляками. Пізніше М. Прокоп був членом проводу ОУНр, співзасновником УГВР і членом її президії. Теперішня його активність є довкола дослідчого об'єднання „Пролог" та журналу „Сучасність". Його тема: „УПА — історична закономірність у визвольній боротьбі 1940-их років".

Ген. Петро Григоренко, в час коли діяла УПА проти німців, а пізніше комуністів, займав високе військове становище в Совєтському Союзі. Пізніше він став критиком комуністичної системи. Він є головою Закордонного Представництва Української Гельсінкської Групи. Він говоритиме на тему: „Значення досвіду боротьби УПА для майбутнього".

В. МОРОЗ В ІРВІНҐТОНІ

Ірвінґтон, Н.Дж. — У суботу, 30-го жовтня ц.р., о год. 5-ій вечора, тут в Українському Народному Домі при 140 Проспект авеню, Валентин Мороз матиме доповідь на тему: „Українсько-жидівські стосунки — спроба аналізи". Доповідь організує Комітет прихильників „Анабазису". Вступ — добровільні датки.

СОЦІЯЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПЕРШЕ МУСІЛО позичати гроші, щоб забезпечити виплату пенсій за листопад. Без позички 1-2 більйонів долярів з фондів для непрацездатних та здоровельного фонду в системі соціяльного забезпечення, у фонді для допомоги старшим людям не вистачило б грошей, щоб вислати місячні чеки на загальну суму 11,9 більйона долярів. Позичка, що на неї дав уповноваження Конґрес у грудні минулого року, була необхідною у зв'язку з тим, що місячні винагороди перевищували прихід від оподаткувань заробітних платень, створивши такий хронічний дефіцит, що в касі фонду для старших віком людей залишився балянс на виплати тільки на один місяць.

Діялог Москва — Пекін продовжується

Москва. — Після трьох років цілковитої мовчанки уряд Китайської Народної Республіки розпочав розмови із СССР. Помимо того, що це великий крок вперед, обсерватори із західніх держав не надіються щоб різниці поглядів поміж тими двома комуністичними державами могли скоро затертися після 20-ох років.

Леонід Ф. Ільїчев, висланник совєтського міністерства закордонних справ, що від років вважається експертом китайських відносин, поїхав до Пекіну минулого тижня і думає там залишитися на довший час.

Хоч обидві сторони обережно висловлюються про майбутні розмови тих двох комуністичних потуг, кожне зближення поміж ними є небезпекою для ЗСА. Політичні обсерватори уважають, що Китай і СССР будуть робити натиск на ЗСА відносно Тайвану і питання зброєння. Але китайські урядові кола застерігаються, що не може бути мови про кращі відносини з ССCР, як довго Москва не затримає свого „соціяльного імперіялізму" в Афганістані, Камбоджі, Монголії та вздовж кордону поміж двома державами, що тягнеться на просторі 4,500 миль.

Перед приїздом Л.Ільїчева до Пекіну, прем'єр-міністер Китаю Чао Цу-янґ заявив, що китайський уряд далі вважає активність СССР у Азії, як небезпеку для світового миру.

Як відомо, ціле заанґажування СССР в Азії вимагає великого людського і фінансового зусилля тому не диво, що совєтські політики на чолі з Л.Брежнєвим в останніх місяцях робили у своїх промовах натяки на потребу наладнання відносин з Китаєм. Того бояться однак ті комуністичні держави, яким СССР допомагає, зокрема В'єтнам.

Вміжчасі провідники китайської Комуністичної партії нав'язали знову відносини із просовєтською Комуністичною партією Франції.

Греки невдоволені правлінням

Атени, Греція. — У першій серії виборів до міських рад в Греції показалося, що Соціялістична партія, яка тепер має подавляючу більшість сил в уряді Греції втратила на симпатіях, зокрема в більших містах.

Ця програ Соціялістичної партії а з тим і прем'єр-міністра Андреаса Папандреу, змусить її спиратися на підтримці Комуністичної партії в часі другої серії виборів в найближчу неділю.

В Атенах, де звичайно голосування віддзеркалює настрої цілої Греції, консервативний кандидат на посадника міста отримав найбільше голосів, соціялістичний є на другому місці, а комуністичний на третьому.

Провідник консервативної опозиції в уряді, бувший міністер оборони Евангельос Авероф-Тосіцас, заявив після першої серії виборів минулої неділі, що нова демократія закріпилася і здобула велику кількість голосів.

Хоча прем'єр-міністер Папандреу у першій після виборів промові запевнив, що перемога є за ним, все ж мусів признати, що в деяких великих містах йде боротьба за владу поміж консерватистами і соціялістами, тим більше, що звіти із голосування вказують на перемогу нової демократії не лише в Атенах, але й також в трьох інших великих містах.

Все це вказує на те, що населення Греції не є вдоволене із свого прем'єр-міністра та його уряду після першого року їхнього правління перш за все тому, що досі не дотримали вони багато обіцянок, зокрема економічна криза зросла, а не поменшилась, як обіцяв уряд.

Відбувся XIII З'їзд УНДС

ПРОФ. І. САМІЙЛЕНКО ОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ КРАЙОВОЇ УПРАВИ

Ню Йорк (П.К.)—У суботу, 11-го вересня, тут у в приміщеннях катедри св. Володимира відбувся черговий 13-ий З'їзд Українського Національно-Державного Союзу (УНДС) в ЗСА. В зв'язку з наглим від'їздом голови Головної Управи д-ра М.Шпитька в Німеччину, заступник голови інж. Павло Лимаренко, привітавши делеґатів та гостей, офіційно відкрив наради З'їзду. З почуттям глибокого смутку інж. Лимаренко виголосив імена померлих членів УНДС, колишніх ветеранів Визвольних Змагань за українську державність, які відійшли у вічність за останні два роки та закликав присутніх вшанувати їх пам'ять вставанням та хвилиною мовчанки.

Проф. І. Самійленко

Нарадами З'їзду провадила одноголосно обрана Президія у складі: проф. Іван Самійленко, голова, інж. Петро Крамаренко, заступник голови, та Василина Шраменко-Данко, секретар. До Почесної Президії була обрана д-р Зоя Плітас, представник Головної Управи УНДС в Канаді.

Перед початком ділової частини нарад були зачитані привітання З'їзду від президента Державного Центру УНРеспубліки в екзилі Миколи Лівицького, від Української Ради, генерального секретаря матірної УРПД, ред. В.Біляєва, від редакції органу Української Національно-Державницької Думки „Мета". З'їзд також привітала д-р Зоя Плітас від УНДС Канади.

Далі З'їзд приняв запропоновану Організаційною комісією програму нарад, вибрав Номінаційну і Резолюційну комісії та заслухав доповідь проф. Михайла Кучера на тему „Україна та принципи самовизначення в теорії і практиці ОН". Після жвавих дискусій по доповіді учасники З'їзду були запрошені до смачного обіду, господинею якого була пані Крамаренко та її помічниці-членки УНДС.

У другій частині праці З'їзду були заслухані звіти уступаючої Головної Управи. Звітували: інж. П. Лимаренко, мґр Наталія Холодна та Контрольна комісія, які викликали широкі дискусії у ділянці організаційного стану та розбудови діяльности організації на майбутнє. Після цього З'їзд заслухав звіт Номінаційної комісії та перевів вибори до керівних органів УНДС.

Окремим голосуванням З'їзд обрав голову Крайової Головної Управи проф. Івана Самійленка, а потім членів Головної Управи: заступник голови—інж. Петро Крамаренко, секретар —Богдан Данко, організаційний референт —інж.

(Продовження на ст. 6)

УРОЖАЙ І ДОБРОБУТ В МАДЯРЩИНІ ЗРОСТАЄ

Будапешт, Мадярщина. — Того року урожай в Мадярщині є так великий, що досягне рекорду із 1980 року. Сподіються також, що збір винограду буде виїмково великий, а з тим, збільшиться продукція вина. Все це не є в тому році особливою новиною, тому що Мадярщина від довшого часу веде свою господарку так розумно, що не лише вдоволяє потреби населення, але й експорт збіжжя, городини та інших продуктів зростає і приносить країні більші фінансові зиски.

Мадярщина стоїть тепер на першому місці поміж комуністичними країнами Европи у добрих вислідах своєї господарки та на неї дивляться зі зрозумілою завистю Польща, Румунія і навіть СССР. Леонід І. Брежнєв ставить Мадярщину, як взір доброї господарки та заохочує інші країни совєтського бльоку її наслідувати. З того приводу останнього літа Мадярщину відвідав цілий ряд совєтських і польських знавців сільського господарства.

Свої успіхи у сільській господарці завдячує Мадярщина в першу чергу урожайній землі над берегами Дунаю. Але це не вистачало б, коли б не було охочих на ній працювати. Система творення кооперативних господарств замість державних, допомогла у кращих вислідах. Також Мадярщина дуже слідкує за станом господарських машин та спроваджує до них потрібні частини із Західньої Европи та ЗСА.

Уряд Мадярщини зі своїм прем'єр-міністром Яношом Кадар старається залишати сільській господарці якнайбільшу свободу і це дає дуже добрі висліди.

Тепер коли промисловість бореться з безробіттям і низькою продукцією, сільське господарство поставлене на високому рівні дає Мадярщині найвищий життьовий стандарт серед комуністичних країн Европи і найбільшу фінансову незалежність.

У світі

В ТУРЕЧЧИНІ СУДЯТЬ 574 ПІДОЗРІЛИХ ЧЛЕНІВ лівих організацій. Суд почався в понеділок в Анкарі і буде одним із найбільших процесів від часу військового перевороту у вересні 1980 року. Військовий прокуратор вимагає покарання на смерть 186 чоловіків з цієї групи, які належали до „Революційного шляху", однієї з лівих груп, яка вирізнялася терроризмом. Звинувачувальний акт говорить що обвинувачені намагалися захопити владу силою, вчинили більше 300 вбивств, багато замахів, бомбових нападів, перестрілок та пограбувань. Минулого року 540 членів цієї самої групи судили у місті Ерзрумі, а 400 членів подібної групи „Революційні ліві", були поставлені перед судом в Істамбулі. Обидва процеси ще не закінчені. Уважають, що процес, який почався в понеділок, триватиме місяцями.

МАРІО ДЕЛЬ МОНАКО, ОДИН ІЗ найвидатніших італійських тенорів, помер на 67-му році життя на удар серця в одній із лікарень Венеції. Маріо дель Монако народився у Фльоренції 27-го липня 1915 року. Його батьки були любителями музики і прищепили цю любов своєму синові, заохочуючи і підтримуючи музичні нахили і талант юнака. У 1941 році він деб'ютував у Міляні в опері „Мадам Батерфляй". Швидко Маріо дель Монако завоював славу найкращого оперного співака післявоєнної Італії. У 1950 році він приїхав до Америки, співаючи спочатку у Сан Франсиско, а потім аж до 1959 року в Метрополітальній опері в Ню йорку. Він залишив дружину, Ріну Федору Філіппіні, також співачку, і двох синів, Клявдія і Джіянкарля.

МАЙОРОВІ КИТАЙСЬКОГО ВІЙСЬКА, ЩО ВТІК із своїм літаком типу МІҐ-19 до Південної Кореї дають представники Тайвану 2 мільйони долярів, коли він переїде з літаком до Тайвану. Втеча китайського майора це велика компромітація для Китаю, не лише тому, що доказує, що і в Китаї є невдоволені режимом, але і тому, що це вказує на слабу радарову систему Китаю. Тому, що Південна Корея визнає уряд Тайвану, сподіються, що китайський летун переїде туди.

У ЛОНДОНІ ВЕРХОВНИЙ СУД ЗАТРИМАВ НА внесок урядових чинників друкування книжки п.н. „Справа довір'я: діяльність МІ 5 в роках 1945-72" пера Ніґеля Веста. Книжка торкається англійського шпигунства, яким займається саме МІ-5. Її автор написав вже раніше книжку про англійське шпигунство в роках 1909 до 1945 і він уважає, що допоміг викрити не одну шпигунську історію, між іншим, А.Блявнта, що був мистецьким дорадником королеви Єлисавети.

ШІСТЬОХ ЗАХІДНІХ ТУРИСТІВ, ЩО ЇХ СХОПИЛИ ще в липні повстанці у африканській державі Зімбабве, бачили тепер живими, інформують американські родини загинувших без вістей. Досі однак немає офіційного потвердження цієї вістки, хоча розшуки переводить 2,000 людей на терені цілої країни.

ВІЙСЬКА ІРАНУ ВІДБИЛИ ВІД КУРДІВ МІСТО недалеко кордону Іраку. Сутички з курдами, які бажають автономії у західньому Ірані тривають від революції в Ірані у 1979 році. При останній сутичці мало згинути понад 100 курдів, як подає іранське радіо.

ТИСЯЧІ В'ЯЗНІВ ІЗ СЕКТИ СІКХІВ В ІНДІЇ, ЯКИХ арештували в останньому часі у зв'язку із заворушеннями, відмовилися тепер залишити в'язницю помимо того, що прем'єр-міністер Індії Індіра Ґанді їх помилувала. У висліді в'язні опанували тепер п'ять в'язниць і тому сподіються нових зударів з індійською поліцією.

УРЯД ФІЛІППІН ПОДАВ ДО ВІДОМА, ЩО ПОЛІЦІЯ арештувала там римо-католицького священика за його протидержавну діяльність. Це не перше переслідування католицьких священиків на Філіппінах. Раніше двох священиків проголосили політичними злочинцями та шукали за ними і при тому одного з них поліція вбила. Арештовані є також сестри та помічники церкви. Католицька Церква на Філіппінах старається допомагати усім вірним і саме коли допомагає в околицях, де населення політично активне, зустрічається із переслідуваннями урядових чинників.

ХОЧ КИТАЙСЬКА ПРОПАҐАНДА ЧАСТО ТРУБИТЬ з Китаю про „помийну яму переслідувань і занепаду в ЗСА", офіційні особи в Америці можуть розрадити і потішити себе цим фактом, що ці самі пропаґандисти та інші високопоставлені урядовці Китаю спішать післати своїх дітей до американських шкіл — часто під фальшивими прізвищами.

ҐЕМАЄЛЬ ЗАКЛИКАВ ДО ВИВЕДЕННЯ ВСІХ ВІЙСЬК

Ню Йорк, Н. Й. — Президент Ливану Амін Ґемаєль, виступаючи на Генеральній Асамблеї ОН у понеділок, 18-го жовтня, у своїй хвилюючій промові звернувся до урядів-членів ОН, з проханням допомогти Ливанові позбутися „опіки" інших країн над його батьківщиною.

Ґемаєль заявив, що його країна вже понад вісім років терпить від „ворогуючих ідеологій в арабському світі, військової та безконтрольної присутности палестинців і постійних ізраїльських нападів та вторгнень". Підвищеним, схвильованим голосом 40-літній президент заявив: „Я закликаю негайно і безумовно вивести всі неливанські сили з Ливану. Я закликаю всі країни світу допомогти Ливанові повернути його справжню незалежність".

Кілька годин пізніше, перед Радою Безпеки голос президента Ливану дещо змінився, коли він підкреслив, що „вивід ізраїльських військ є сьогодні основною ціллю ваших резолюцій. Цю мету мусимо осягнути".

Між цими двома промовами президент Ґемаєль мав розмови приватно з членами Арабської ліґи. Деякі з них скаржилися, що у своїй промові перед Асамблеєю Ґемаєль не підкреслив достатньо агресію Ізраїля на Ливан і бомбардування Бейруту.

Американський фізик отримав Нобелівську нагороду

Ню Йорк, Н.Й. — Нобелівську нагороду у ділянці фізики признано д-рові Кеннетові Дж. Вилсонові, з Корнельського університету, за його методу аналізи основних змін речовин під впливом тиску й температури.

Завдяки винаходові цього 46-річного вченого науковця вдалося розв'язати різні рідкі явища в металюрґії, біології та фізиці, що включають більйони частинок, атомів або молекул, які були предметом досліджень науковців на протязі століть.

Нагороду Нобеля у ділянці хемії отримав народжений у Південній Африці науковець д-р Аарон Клюґ, завдяки дослідженням якого вдалося розкрити у найменших подробицях структуру вірусів і найбільш важливі складники в усіх живих істотах. Д-р Клюґ працює науковцем в ляборатоpії молекулярної біології при Медичному дослідчому центрі в Кеймбриджі, Англія, на протязі останніх 20 років.

В Америці

ЖИТЕЛІ ОСТРОВІВ НА ТИХОМУ ОКЕАНІ АТОЛУ Еневетак, що входять до групи Маршаллових островів, вимагають від федеральних властей ЗСА відшкодування в сумі 500 мільйонів дол., за шкоду, яку вони зазнали на протязі 33-ох років свого виселення з островів та за шкоду, завдану самим островам. У своїй скарзі позивачі заявляють, що два роки тому, коли вони повернулися на свої острови, то біля 40 з них були зруйновані зовсім, а багато інших були сильно пересяклі радіоактивністю.

УРЯД ЗСА ВІДМОВИВ ПРЕДСТАВНИКОВІ Палестинської Визвольної Організаціїл зустрітися з президентом Роналдом Реґеном. Повідомлення з Марокко говорить, що представник ПВО буде членом семиособової делеґації, очолюваної королем Гассаном II. В заяві, виданій Державним департаментом та Білим Домом сказано: „Наша позиція щодо ПВО є незмінна. Король Гассан знає нашу позицію, ми не приймемо жадного члена ПВО як частину делеґаціїл, а також не думаємо, що хтонебудь із ПВО буде включений в делеґацію".

КОЛИ УРЯД ЗСА В 1960-ИХ РОКАХ РОЗГЛЯДАВ можливість будівництва другого Панамського каналу. Комісія в справах атомової енерґії запропонувала провести земляні роботи вибухом 315-мегатонної водневої бомби. Ця ідея була відкинута тому, що це означало б евакуацію 40,000 американських індіянів із зони радіоактивного випадання. „Цікаво, — заявив експерт д-р Джан Ґофман у Федеральному окружному суді, — ми погодилися виселити 40,000 індіянів, але не хотіли зробити цього для наших людей" десять років тому під час наземного атомового випробування в пустелі в стейті Невада.

ЗСА ЗАЯВИЛИ, ЩО ВОНИ ВИЙДУТЬ З УСІХ організацій ОН, включно з Генеральною Асамблеєю, якщо вона проголосує за виключення Ізраїля. Уряд ЗСА теж заявив, що затримає всяку фінансову підтримку Об'єднаним Націям. Делеґація ЗСА покинула конференцію у Відні, Австрія, після голосування інших делеґацій, проти Ізраїля але заявила, що обмірковується її дальша участь у тій конференції. Уряд Ізраїля висловив подяку Урядові ЗСА за таку рішучу поставу.

ВІЙСЬКОВІ ДОСЛІДИ В КОСМОСІ ЗНАЧНО збільшилися після майже двадцятип'ятилітнього періоду переважно мирних досліджень. Уряд ЗСА збільшить видатки на військові дослідження в ділянці вдосконалення сателітів, їх можливостей для розвідки, космічної навіґації, передбачень погоди, картографії тощо.

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ДЖОРДЖ ШУЛЦ нараджувався, без розголошувань, — з колишнім президентом Джіммі Картером у справах американської політики на Близькому Сході не тільки тому, щоб скористатися досвідом колишнього президента, але також щоб запобігти поновній критиці Картером близькосхідньої політики Уряду президента Реґена в арабсько-ізраїльському конфлікті.

ПОЛІТИЧНІ ОБСЕРВАТОРИ В СТЕЙТІ ОГАЙО, повідомляють, що колишній астронавт, сенатор Джан Ґлен, остаточно вирішив змагатися за номінацію на президента від Демократичної партії у виборах 1984 року. Про це він має формально повідомити на початку наступного року.

ЩОБ ПРИСПІШИТИ ВИВЕДЕННЯ СИРІЙСЬКИХ військових частин із Ливану, Білий Дім повідомив Сирію, що він готовий розпочати серйозні переговори з представниками сирійського уряду у справі заміни Совєтського Союзу, як головного союзника Сирії і джерела економічної та військової допомоги.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН УНИКАЄ обговорення довірочних справ телефонічно у зв'язку з тим, що не виключається можливість, що совєтські аґенти підслухують телефонічні розмови з і до Білого Дому.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ місячно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

„Навіть молитись ворог не дасть..."

Як інформовано, обидві Палати Конґресу ЗСА прийняли резолюцію у справі переслідування в Україні обох Церков — Української Католицької і Автокефальної Православної. Додамо: таким самим переслідуванням піддані й вірні Бабтистсько-Євангельської Церкви, баптисти, яких чимало в СССР. Конґресова резолюція поручає Президентові вживати всіх заходів задля привернення в Совєтському Союзі свободи релігійних культів, зокрема привернення існування і діяння обох названих традиційних Українських Християнських Церков. Спонзором цієї резолюції у Сенаті був Беррі Ґолдвотер, німецького роду, у Палаті Репрезентантів — Едвард Дервінскі, польського роду. Ініціятором від років був проф. д-р Лев Добрянський. Це теж добра маніфестація людей різного національного роду в обороні тієї християнської віри, яка об'єднує всіх людей, навіть і нехристиян, які вірять в одного Бога і мають розуміння для конечности дати людям свободу виявляти свій релігійний культ.

Очевидно, що це добре, коли Конґрес і Президент знову діють будь-що у користь України, тим паче, якщо йдеться про свободу Українських Церков і свободу українських людей, щоб не треба було співати у чудовому гимні „Боже Великий Творче всесилу" (слова і музика Романа Купчинського) — навіть молитись ворог не дасть". Бо так насправді сьогодні є, — формально, за конституцією Совєтського Союзу, існує свобода релігійного культу, церкви відкриті (хоч багато найкращих з Андріївським собором у Києві поруйновано), і кожний (кожна) ґайд, — це здебільшого гарні молоді жінки, які перейшли вишкіл у КҐБ, — запевняють туристів, що „ніхто не забороняє людям ходити до церкви, самі люди не хочуть". Але від Балтики по Владивосток і від Мурманська по Чорне море всі знають, що коли хтось систематично і правильно щонеділі і щосвята ходить до церкви, молиться, і приймає Святі Тайни, він попадає на листу таких, за якими стежать і швидше чи пізніше вони гірко-прегірко платять за свою вірність Богові і Церкві.

Добре, що Конґрес заторкнув найболючішу з болючих струн українського лихоліття: справу переслідуваних і знищених Українських Церков. Але не треба бути наївним і вірити, що заклик резолюції Конґресу до Президента, щоб він старався змінити ситуацію Українських Церков і її вірних, щоб та резолюція мала у практиці позитивний вислід.

Атеїзм є одною з невідхильних частин комуністичної ідеології, комуністичного світогляду, комуністичної філософії. І боротьба проти релігії, як „опіюму народу", була від самого початку приходу большевиків до влади, одним із головних засобів поборювання християнського світогляду поневолених народів СССР, одним із засобів зберігання своєї, на фізичній силі опертій, системи правління. Російську Православну Церкву большевики толерують у такому виді, як її одідичили від царату. І за царату вона була знаряддям русифікації усіх поярмлених народів і такою вона залишилася тепер, з тією різницею, що на місце царського цивільного „Прокурора святішого Синода" прийшов відповідний контролер референт КҐБ.

Тому існування Української Автокефальної Православної Церкви, проголошеної 1-го січня 1919 року (автором закону був Олександер Лотоцький), було в очах большевицького режиму річчю недопускальною. Вони знищили її у роках 1928-1930 так, що не залишилося уже в живих ні одного з владик тієї Церкви, а самого Митрополита Василя Липківського вбили, як одного з перших. Трагікомедія „собору" з 8-го березня 1946 року із „скасуванням" Берестейської унії з 1596 року була формальною ліквідацією Української Католицької Церкви. Відома трагічна доля всіх владик обох цих наших національних Церков, зокрема всіх владик трьох східньогалицьких українських католицьких єпархій. Волею Господньою зберігся при житті по нинішній день наступник Слуги Божого Андрея на митрополичому львівському престолі Церкви формально знищено брутальною силою. Але віри з душ і сердець — вирвати не змогли. І Церкви існують у підпіллі на ганьбу режимові, що довів до того, щоб у 80-тих роках XX-го століття вірні мусіли тайком, наче злочинці, виявляти свій релігійний культ. Чи не правдивою є пісня поета, „що навіть молитись ворог не дасть"?!

Тому можна згори прийняти, що Москва не поступиться у справі дійсної і повної релігійної свободи, як і не дотримали підписаного ними у Гельсінках міжнародного зобов'язання щодо людських прав. Проте добре, що Конґрес пригадує власним громадянам і всьому світові, що були в Україні Церкви, що їх тамошній комуністичний режим переслідував і знищив і добре, що американський Уряд займається також такою справою, як зберігання принципу, щоб усі люди у світі мали право і волю молитися.

ІРАК ЗАЯВИВ, ЩО ЙОГО ВІЙСЬКА ВБИЛИ 60 іранських вояків. Військове повідомлення також говорить, що іракські літаки заатакували військові цілі глибоко в Ірані, „завдаючи їм прямих і важких пошкоджень". Це саме повідомлення також говорить, що прикордонні міста Мандалі і Зурбатіє, а також порт Базра, були обстріляні іранською артилерією.

Степан Женецький

КУЛЬТУРНИЙ ОБМІН МІЖ ЗСА І СССР — ХТО КОРИСТАЄ?

Справа культурного обміну, чи як у нас це дехто влучно називає „культурного обману", для українського громадянства у вільному світі, добре відома: свого часу вона викликала була палку дискусію „зустрічатися, чи не зустрічатися"? Одна частина українців була заявилася проти зустрічів із представниками мистецького світу та хорів і танцювальних ансамблів з України, вбачаючи в них висланників а навіть аґентів, комуністичної Москви, яка висилає їх за кордон на те, щоб приспати нашу чуйність, розкласти нас духово, тим знівелювавши нашу працю в користь звільнення України з-під панування комуністичного Кремля; інші знову були тієї думки, що наша еміґрація стійка, загартована в протикомунізмі і не дасться розкласти комуністам, та що при таких зустрічах програє ворог, а не ми, бо „зустрічальники" ще нікого не намовили на поворот до України, натомість багато із „зустрічальників" залишилося у вільному світі.

Над справою культурного обміну зі Совєтським Союзом задумуються також американці. Нещодавно порушив її Єйл Ричмонд на сторінках почитного американського часопису „Кристщен Саєнс Монітор", у статті п. з. „Культурний обмін між ЗСА і СССР — хто виграє?"

„Хто виграє, ми, чи росіяни? — часто питали Ричмонда зацікавлені тією справою американці, коли він працював у відділі американсько-совєтського культурного обміну, що діяв при Державному департаменті в 1970-их роках, отже під час детанту, коли цей обмін розквітав.

Дехто з американців уважав культурний обмін з росіянами (в автора: совєтами), як свого роду змагання, у яких здобуваються точки, їх підраховується, отже виграє одна або друга сторона. Адже ж комуністи, — говорили вони, — мусять мати якусь мету в тому, бо чому вони так радо беруть участь в тому обміні? (Отже суперечки американців у цьому випадку цілком подібні до наших — С. Ж.)

Але й росіяни, пише американський автор, — напевно мали подібні підозріння. Ці хитрі капіталісти, — мабуть, міркували вони, — мусять мати якусь скриту мету в тому культурному обміні і напевно використають його для своїх цілей. Отже також і в Москві, мабуть ставили собі питання: „Хто виграє — ми, чи американці?"

Коли підсумувати 25 років зустрічів, лице в лице між тисячами американців і „росіян", які брали участь в культурних обмінах, то відповідь на ці питання повинна бути, — пише Ричмонд, — така, що обі сторони виграли в культурних вимінах. На жаль, — пише він, ці виміни, що давали одну з небагатьох можливостей запізнатися між собою людям двох цілком відмінних поглядів, мусіли бути припинені, тому що погіршилися відносини між двома надпотугами.

Вислів „культурний обмін" — означає широкий засяг обопільних контактів, з яких деякі провадить Уряд ЗСА, а деякі приватні організації. В цей „обмін" входили різні види активностей, як: усілякого роду виставки, зустрічі студентів і професорів, мистців, журналістів, письменників і політичних діячів. Ці виміни і багато інших, перепроваджувано на підставі угоди між ЗСА і СССР, що перший раз була підписана в 1958 році та її відновлювано щодва роки.

Обидві сторони фаворизували деякі роди вимін. Москва, наприклад, радо висилала виконавчі мистецькі групи, хори, танцюристів, які заробляли тверду валюту, доляри. Знову ж американці радо висилали тематичні виставки, які насвітлювали різні види американського життя масам громадян СССР, а з другого боку давали можливість американським пояснюва-

(Закінчення на стор. 5)

Микола Галів

НЕ МОЖУТЬ ПРОМОВЧАТИ БОРОТЬБИ ПРОТИ УПА

(З приводу появи книжки „Операція без вистрілу")

II

У книжці „Операція без вистрілу" є розповідь про Миколу Мамчура, як члена ОУН—УПА, який на доручення українського підпілля, ще з кількома товаришами отримує наказ включитись у ряди Червоної армії, яка прямувала на Захід, щоб у такий спосіб нав'язати контакт із членами ОУН у Берліні. Це слабша історія і каґебісти добре знають, що такого зв'язку не було, бо для цього використовувались інші шляхи, але це їм до їхнього пляну не підходило. Чорнота, який був у його групі і мав передати пошту Марті, яка була у Берліні і жила в домі Скоропадських був розкритий і його зліквідовано. Тут М. Мамчур, як той, що розчарувався у націоналістах, переходить на большевицьку сторону і повністю з ними співпрацює. Він у повній співпраці і за дорученням КҐБ розгортає акцію у напрямі ліквідації українського підпілля. У Берліні не вдалося уже нічого зробити, бо Скоропадські, а з ними Марта залишили Берлін. Кінець війни. Каґебіст Тарасюк доручає Мамчурові не повертатись до своїх батьків, але їхати на західні землі України і там включитись у підпілля, щоб можна було викрити цілу підпільну мережу. Мамчур з боку КҐБ має повну допомогу. Він без труднощів включається у підпілля. По довшому часі йому і каґебістам вдається розкрити й зловити живим без вистрілу „Буй-Тура". Цікаво, що всі зловлені підпільники каються і нарікають на своїх провідників та хвалять гуманність і поблажливість органів безпеки КҐБ, але знаємо, що було зовсім інакше.

Очевидно в книжці не однократно згадується, що українські підпільники тероризують мирне населення, яке само допомагає КҐБ щоб позбутись „бандитів". В книжці теж чимало разів підкреслюється, що їхні бункри були добре законспіровані і що їх не так легко було відшукати. При цьому згадується, що коли впав перший сніг, то це примусило підпільників звідтіля не виходити. Отже, підпільники були приневолені в таких бункрах пересиджувати цілу зиму. Очевидно це не приходилось легко. Звичайно, важко собі уявити, щоб українське підпілля могло бути втриматися аж до початку п'ятдесятих років без допомоги населення. Врешті, це самозрозуміле.

Каґебісти в книжці називають Тараса Чупринку—Шухевича головнокомандуючим УПА. Чимало уваги вони присвячують о. Іванові Гриньохові, якому приписують всякі договори і співпрацю з гітлерівцями. Вони навіть, не заікнувшись, написали, що Микола Лебедь також співпрацював з Гітлером, а фактично за Лебедем постійно пошукувало Ґестапо. Степан Бандера і Ярослав Стецько також „колаборанти" Гітлера, хоч сиділи у кацеті. Як УПА могла співпрацювати з гітлерівською Німеччиною і в її імені о. І. Гриньох підписувати „договори", чи навіть домовлення, коли в 1942, 43 і 44 роках Ґестапо публічно розстрілювало членів УПА і ОУН. На це є офіційні німецькі документи, які були розвішані по містах України. Деякі можна тепер побачити на виставці документів і матеріялів з нагоди 40-річчя УПА в Ню Йорку. В книжці згадується ще такі імена, як Мирослав Прокоп, О. Тюшка, Юрій Лопатинський й інші, але найбільше присвячується уваги о. І. Гриньохові і М. Лебедеві.

Акція КҐБ при повній і відданій співпраці М. Мамчура проходить гладко, без найменших труднощів. Метою останньої акції є зловити кур'єрів, які приходять із закордону від ЗП УГВР. Очевидно і тут все закамуфляжовано. Вони не кажуть, як про це довідалися, що будуть кур'єри і що їх скинуть на парашутах. Вони ні словечком не згадують про відомого, на широку скалю англійського шпигуна Филбі, який протягом довгих років працював для Москви, будучи на високому щаблі англійської розвідки. Цей же розвідчик мав доступ до засекречених документів не тільки в Англії, але також в Америці. Це він під час війни в Кореї подав вістку червоному Китаєві, що вони можуть спокійно все робити і допомагати північним корейцям, бо американці не мають пляну атакувати червоного Китаю. Той самий англійський подвійний шпигун вчасно поінформував Москву, коли, де і як будуть вислані українські кур'єри з еміґрації до підпілля в Україні.

Для того, щоб пов'язатись з кур'єрами з еміґрації, КҐБ у співпраці з Миколою Мамчуром, який все ще грав ролю підпільника, провели плян. Очевидно, каґебісти при тому, проявили велику гуманність і запитали Мамчура за його батьків, та чи він не бажав би з ними побачитись. Микола виявив охоту, але сказав, що батьки нічого про нього не знають і думають, бо отримали таку вістку, що він загинув. Він, однак, не хотів із ними зустрінутися, щоб не довідались оуністи, бо коли вони все довідаються, тоді замордують його батьків... Микола піддає думку,- якщоб батьків перевезли десь далеко, тоді міг би приїхати до батьків, з ними жити і їм допомагати. Звичайно для большевиків ця пропозиція не справляла жадних труднощів, але тут насувається інше питання. Якщо це тільки кілька „бандитів", то чого батьків Миколи Мамчура треба переселювати кудись далеко з поля зору народу, щоб їх не досягла рука пімсти? Тут ішлось не про батьків Мамчура, але про нього самого. Мабуть цього факту не врахувала ляборатορія КҐБ. Цим підкреслено силу УПА — підпілля, яка сягала далеко.

Усе сталось „по плану", кур'єрів зловили. Головним кур'єром був Ільчишин (звичайно, це не правдиве прізвище), який був давньознайомим М. Мамчура. мало цього, він був тим, що його втягнули у члени ОУН. Ільчишин, як і всі інші члени УПА і ОУН, признався до всього і нарікав на своїх провідників за кордоном. Микола Мамчур герой, він бо „операцію" перевів — без одного вистрілу.

Яка вартість книжки „Операція без вистрілу"? Під літературним оглядом — жадна. Те саме можна сказати про її історичнофактажеву вартість. Відкритим залишається питання з якою ціллю видано, для кого і кого вона має переконати? Мабуть ляборатορія КҐБ не все до кінця випрацювала. Ну що ж большевицька Москва постаралась...відзначити, хоч і посередньо 40-річчя Української Повстанської Армії.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Виставка К. Шонк-Русича в Торонто

Ще влітку запляновано мистецька виставка К. Шонк-Русича з Ню Йорку відбулася в днях від 25-го вересня до 3-го жовтня ц. р. в ґалерії „Трипілля" в Торонто.

Великі вартості показав колекціонер і мистець, здається, — єдиний на еміґрації, який пошукує за старовинними скарбами, іконами. Як відомо, ікони Київської Русі вивозили як давним-давно, так і тепер з України, поза межі неукраїнських міст. Колись вони попадали в Суздаль, Ростов, Псков, Москву і Петербурґ так, як тепер попадають в Краків, Мюнхен, Ню Йорк та деінде. Такі шедеври іконописців прагне придбати кожна ґалерія світу, бо ікони своїм значенням, змістом, кольором, майстерністю та художньою формою приваблюють до їхнього набуття. Ікона — це книжка, з якої можна багато вичитати.

Зберегти різного виду українські скарби для нас українців в екзилі,- поставив собі таке завдання К. Шонк-Русич. На виставці, що її відкрив отець-парох Роман Даниляк, між іншими речами, виставлялися такі ікони: „Св. Миколай" з XVI сторіччя, „Богородиця Покрова" XVIII сторіччя, а такі ікони: „Вознесіння Господнє", „Єрусалимська Богоматір", „Почаївська Богородиця", „Знаменна Богородиця", „Волинська Богоматір" та багато інших були з XIX століття.

З огляду й на те, як про це мистець висловився перед численною громадою на цій виставці, — що совєтсько-московська влада записує візантійсько-українські ікони на рахунок російського походження, він почав вже давніше займатися колекцією, а пізніше поширювати й збагачувати її іншими речами, як, наприклад: мініятюрними емальованими іконами, хрестами, медальйонами та різьбами в дереві та пропаґувати все те, як дорогоцінні скарби України.

В цьому і заслуга К. Шонк-Русича, бо того роду виставками він переконує і доказує, що таке видатне й оригінальне мистецтво належить українському народові.

К. Шонк-Русич — майстер емалі. На згаданій виставці показав понад 40 картин, емалій. Щоб оцінити його праці, треба встановити, якою властивою суттю техніки й майстерністю вони промовляють до нас, глядачів. Цікаво, що його емалії — це носії технічних та художніх якостей, а кольори їхні яскраві та виразні. Особливо характеристичний для них білий колір, тобто тло, що надає більш інтенсивну кольористичну раму. Техніка емалі дуже складна і вимагає надзвичайної майстерности, яку Шонк-Русич вміє використати та нею орудувати. На заздалегідь приготованих металевих пластинках він викарбовує рисунок або зариси зображень. Такі емалі, як „Трембітарі", „Вишивальниця", „Русичі", „Рози" та інші притаманні його стилеві й техніці.

Найчіткіше в емаліях К. Шонк-Русича зображені обмежені сюжети: природа-квіти, соняшники, маки та гриби, краєвиди , історія та релігійна тематика Всі вони вражають своєю мистецькою досконалістю. Деякі краєвиди зображені в імпресіоністичному, а то і в абстрактному стилях. Стримана гармонійна барва та сильно збалянсований кольорит нагадують сяйво чисто голубого неба вдень або сяйво зірок уночі. Проста мова і різноманітність тематики передає глядачеві веселий настрій, спокій душі та відпочинок і відпруження. Рівнож і композиції приділено бодай трохи уваги, бо цілість картини викликає у глядача враження завершеної думки, як, наприклад, в картині „Ню Йорк". Мистця напевно глибоко хвилює наша історія, почавши від Київської Русі, через козаччину, аж до визвольних змагань нашого народу. В його емаліях бачимо княжих дружинників, козака Мамая, а в побутових творах бачимо гуцульське весілля, лісову мавку чи похилі стомлені постаті, які повертаються з поля додому.

К. Шонк-Русич не вдається у жадні експерименти, не шукає нових мистецьких „ізмів", але вибрав собі одну дорогу, близьку йому, техніку емалі, яку розвиває та вдосконалює. Можна сподіватися, що мистець здобуде ще багато успіхів у своїй плодотворній та видавничій праці.

Павло Лопата

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА РОНАЛДА РЕҐЕНА передала Франції, Західній Німеччині, Британії та Італії плян-проєкт, який може послужити основою відкликання санкцій відносно газопроводу з Сибіру до Західньої Европи. Як заявили офіційні представники Департаменту торгівлі Адміністраці, вони можуть дати деякі подробиці про дуже секретні переговори відносно газопроводу, але одночасно попросили не називати себе з уваги на делікатність проблеми. Пропозиція, яка була передана якраз перед сутичками польських робітників з поліцією , повинна зобов'язати уряди переглянути в основі свою союзницьку політику відносно Совєтського Союзу ,а потім зобов'язати їх узгіднити окремі види тиску, наприклад, такі як умови кредиту, продаж технології тощо, які можуть бути вжиті як важілі тиску на совєтську поведінку у всяких торговельних зв'язках з СССР.

Ярослав Татомир

ДІЇ УПА НА ЗАКЕРЗОННІ У РОКАХ 1944-1947

VI

Це перебільшення, правдоподібно, вжито тут, навмисне, щоб прикрити злочинний терор польського війська проти українського цивільного населення і великі втрати цього населення — Я. Т.)

Проти цих сил УПА-ОУН польський уряд кинув такі військові з'єднання: дев'ять дивізій піхоти, з цього чотири повні дивізії (3-тя, 7-ма, 8-ма і 9-та) та п'ять частинно неповних (4-та, 6-та, 12-та, 5-та і 14-та), дивізію військ внутрішньої безпеки (польське КҐБ), полк саперів, відділи міліції, ескадру літаків, полк важких автомашин та чотири панцирні потяги. Рівночасно польський уряд і команда операції „Вісла", бо так названо цю акцію проти УПА—ОУН) і проти всього українського населення, — Я. Т.) на Закерзонні, для спільної боротьби з УПА, нав'язали військовий союз) автори не вживають слова „союз") з Чехо-Словаччиною і Совєтським Союзом.

Чехо-Словаччина почала сильно скріплювати свої прикордонні сили на кордоні із Закерзонням, і вкоротці ці сили дійшли до 13,600 осіб і включали, між іншим, чотири курені офіцерської школи, три батерії артилерії, моторизований курінь, ескадру літаків і навіть — жіночу сотню...

Тісна співпраця між польською владою і урядом Совєтського Союзу у поборюванні УПА — існувала ввесь час, совєтські прикордонні війська могли переходити польський кордон під час боїв з УПА і входити 10 кілометрів у глибину Закерзоння і т. п.

В обличчі такої величезної переваги противників, УПА старалася уникати боїв. В разі зудару із більшими відділами ворога, сотні УПА розділялися на чотири, а то і на менші відділи і відтягали їх у різних напрямках. Після акції сотня згромаджувалася у заздалегідь умовленому місці.

Величезні труднощі, які стояли у тому часі перед УПА—Закерзоння наглядні з напрямних, що їх провід УПА—ОУН Закерзоння подав у квітні 1947-го р.: ...„Не слід пориватися, без надуми до збройних виступів, бо тепер більше як колинебудь стоїмо перед найважливішою проблемою, що нею є ощаджування засобів, перш за все амуниції і харчів. Та основна конечність, що їй слід категорично підчинитися це — ощадність людського матеріялу..."

Автори подають, що з перших тижнів „Вісли", у часі від 20-го квітня до 15-го травня 1947 року вбито 63 члени УПА—ОУН, а 73 забрано в полон. У тому часі викрито теж 245 бункрів із харчуванням і амуніцією.

У другому періоді офензиви „Вісла" — від половини травня до кінця червня, УПА і сітка ОУН—Закерзоння понесли великі втрати. У тому часі команда УПА старалася перекинути якнайбільше сотень на словацьку сторону, щоби вони там перечекали польську офензиву і опісля вернулися на терен Закерзоння. Та велике скріплення чехо-словацьких прикордонних військ і їхня тісна співпраця з польськими силами наносили відділам УПА великі втрати.

Рештки куреня „Байди", коло 160 осіб перебилися на чехо-словацьку сторону у червні. Перша прорвалася крізь ряди ворога сотня „Громенка" у силі 100 осіб, 10-го червня. У боях з полком „Словенско" та з іншими чехо-словацькими відділами, сотня утратила протягом 10-ти днів 54 осіб, „Громенко" був ранений. 21-го червня перейшла кордон друга сотня куреня „Байди", сотня „Бурлаки". Це відвернуло увагу чехо-словацьких відділів, і це не зважаючи на поранення, допомогло „Громенкові", перебитися із 37-ми людьми до Австрії.

„Бурлака" після 25-денних боїв з трьома відділами школи чеських старшин резерви, поділив свою сотню на шість частин, щоб меншими групами змогти легше відірватися від ворога. 3-го вересня „Бурлаку" заарештовано в околиці Теплиць і видано полякам.

Рештки сотень „Романа" (із куреня „Рена") і „Смирного" (— сотня спеціяльного призначення, не приналежна до ніякого куреня) перебилися до Чехо-Словаччини 20-го червня. Після боїв з чеськими відділами ця група розділилася на дві частини, 40 осіб перервалося до Совєтського Союзу, а більша частина вернулася на Закерзоння.

Сотня „Біра" враз з рештками сотень „Гриня" і „Стаха" із куреня „Рена" на початку липня 1947 року перебилися на Чехо-Словаччину, і опісля до Совєтського Союзу.

Деякі сотні УПА поділилися на малі групи, три до п'ять осіб, і старалися пережити офензиву у помислово зладжених сховищах і бункрах, наприклад, у сховищах між подвійними стінками у будинках і т. п.

Інші відділи УПА та члени ОУН старалися малими групами передістатися до Австрії.

Останніми більшими акціями УПА на Закерзонні були три напади на відділи 9-го полку піхоти у повіті Грубешів, у часі між 10-им і 20-им серпня 1947 року, що в них згинув 31 чоловік та ранено 47 польських вояків. У тому місяці відділи УПА спалили 23 села, що, з них виселено українців у Люблинському повіті, і 10 сіл у Ряшівському повіті.

Ще на початку вересня 1947 року у районі Щавниці, Нового Санча і Нового Торгу діяли рештки сотні „Смирного". До тієї сотні прилучилася група членів ОУН, які скривалися у лісах. 25-го вересня цю сотню розв'язано, і вона, поділившись на малі групи, перейшла чеський кордон, щоб передістатися до Австрії. До 16-го жовтня 11 членів тієї сотні попали в чеські руки, решта перейшла до Австрії.

Яка доля стрінула провідних людей УПА—ОУН на Закерзонні? Із 23-ох командирів куренів і сотень УПА — 13 полягло на полях боїв, трьох полонили чехо-словацькі власті і передали полякам („Залізняка", „Бурлаку" і „Калиновича"), чотири передісталися до американської зони) („Бродич", „Громенко", „Крук" і „Беркут"), три згинули без вісті.

Сімнадцятого вересня 1947 року польські відділи відкрили в районі Монастиря, у повіті Томашів, бункер провідника Закерзоння Ярослава Старуха та референта для справ пропаґанди Василя Галана. Після кількагодинного бою, Старух і Галан розірвали себе і бункер ґранатами.

Командир УПА Мирослав Онишкевич виїхав у листопаді 1947 року під прибраним прізвищем на „зємє одзискане". 2-го березня його пізнали і арештували у Вроцлаві.

(Продовження буде)

МОВА ПРО МОВУ

СТОРІНКИ КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

О рідна мово, скарбе мій!
В мертвотних безвістях чужини
Ти — мій цілющий, мій єдиний
Душі підбитої напій...

С. Черкасенко

IУ. ЖОВТЕНЬ, 1982 3 (13)

За нами вже ось 12 випусків сторінки мовної культури. Добрий, здається, час на те, щоб перевірити саму рацію існування такого видання та його дотеперішню успішність. У першому випуску сторінки „МПМ", у червні 1979 р. її видавець, Шкільна Рада при УККА, визначила завдання сторінки ось так: 1) протидіяти русифікації української мови на Батьківщині, 2) інформувати про мовні проблеми, 3) популяризувати добру українську мову. У додатку, редакція „МПМ" висловила бажання: „розбудити в громаді зацікавлення мовними справами і приєднати до співпраці.. мовознавців і тих громадян, що дорожать рідною мовою" („МПМ" ч. 1/8).

Читач, що комплектує випуски сторінки, може переконатися, листаючи їх, що редакція старалася якнайкраще виконувати накреслені пляни. Численні надруковані статті й огляди показують посилене й безпощадне російщення нашої мови, як і всієї духової культури в УССР. Інші статті інформують про окремі проблеми, ширші (правописна дискусія, ортоепія і наголоси, чужі впливи на мову) і вужчі (відмінювання прізвищ, помилки у словництві, морфології і синтаксисі, мова преси). Сторінка інформувала про нові мовні видання як на батьківщині, так і в діяспорі, містячи рецензії, анотації та передруки цікавіших і цінніших статтей. Окремі випуски присвячено ювілеям поодиноких мовознавців. Урешті багато місця в „МПМ" віддано плеканню доброї мови і термінології, містячи статті, довідки, розмови з читачами та відповіді на їхні запитання.

Тільки частково вдалося Редакції приєднати до співпраці наших мовознавців, хоч маємо надію, що їхнє коло вдасться поширити в майбутньому.

Скільки доброї мови сторінка навчила своїх читачів — сказати важко. Є причини думати, що її вплив на мову преси - невеликий. Можливо, що редактори занадто зайняті, щоб уважно прочитувати сторінку. Щоб редакторам як і дописувачам преси влегшити користування рекомендаціями „МПМ", із цим випуском починаємо друкувати сконденсований мовний порадник, у формі списків небажаних слів за абеткою, які міститимуть списки як давніші, так і нові рекомендації виправлень.

Заохочуємо читачів комплектувати випуски „МПМ". У майбутньому пляну́ємо виготовити також тематичного показника мовних проблем, обговорених у поодиноких випусках. Він дасть змогу читачам Сторінки легко знайти дискусію чи рекомендації.

Упішність мовної сторінки залежить від того, на скільки вона цікава і сприйнятлива для читачів. А про це редакція може довідатись тільки від них самих. Тому, ЧИТАЧУ, слово за тобою. Зокрема чекаємо відгук від учителів українознавства, з яких досі відгукнулася лише одна особа.

З медичного назовництва

Переклад поширеного англійського слова "hives" показує, які ненадійні можуть бути наші словники. Правда, ця назва має відмінне значення в Англії і в ЗСА. Тлумачні словники так пояснюють це слово: (в Британії) популярна назва для різних тілесних розладів, нпр. шкірних висипок, ляринґіту тощо; (в Америці) синонім назви urticaria - (алергічний) розлад шкіри, дуже свербляча висипка.

Які ж переклади знаходимо в найбільших наших перекладних словниках? Словник Подвезька і Балли (Київ, 1974) передає hives як **кропив'янка, вітряна віспа**, словник Дейків (Лондон, 1979) як **вітряна віспа.** Як побачимо, перший переклад тільки частково правильний, другий зовсім неточний. Обидва словники дають як відповідник специфічну хворобу "вітрова віспа", коли hives ні в Англії, ні в Америці специфічної хвороби не означає. **Вітряна віспа** по-англійському є chicken pox, або з латини — varicella. Її розмовна українська назва є також **вітрянка.** Правильні переклади дає зате **Короткий англо-український медичний словник** М Данилюка (Джерзі-Сити, 1970):hives-urticaria - кропив'янка; шкірна свербляча висипка, здебільша алергічного походження. Chicken pox-varicella - вітряна віспа; інфекційна дитяча недуга. До Данилюкового перекладу слова hives треба б ще додати друге його значення: 2. (Брит.) різні розлади шкіри та слизової оболонки.

Варто ще зауважити, що назва „кропив'янка" походить, мабуть, від подібности симптомів цього захворіння - підвищені плями і басамани (англ. welts) на шкірі, до наслідку попечення жалючою кропивою (анг. stinging nettle).

А. Вовк

Д.Б. Чопик

Про відмінювання деяких іменників із закінченням — Я

В українській мові існує цілий ряд іменників, що мають у називному відмінкові подвоєний приголосний перед закінченням — *Я*. Форма *родового відмінка множини* цих іменників досі в нашому правописі неунормована. Так, отже, переглядаючи *Правописний словник* Г. Голоскевича знаходимо там чимало іменників цього типу, які мають *два* можливі закінчення родового відмінку множини. Рідше трапляються іменники з *одним* рекомендованим закінченням. Ось приклади, знайдені навмання:

Назовний однини	Родовий множини	Рід
суддя	суддів	чол.
стаття	статтей/статтів	жін.
знання	знаннів	сер.
весілля	весіль/весіллів	сер.
багаття	багать/багаттів	сер.
поруччя	поруч/поруччів	сер.
порушення	порушень/порушенів	сер.
провалля	проваль/проваллів	сер.
переселення	переселень/переселеннів	сер.
підборіддя	підборідь/підборіддів	сер.
доручення	доручень/дорученнів	сер.
побережжя	побереж/побережжів	сер.
роздоріжжя	роздоріж/роздоріжжів	сер.
страхіття	страхіть/страхіттів	сер.
узлісся	узлісь/узліссів	сер.
почуття	почуттів	сер.
відкриття	відкриттів	сер.
знаряддя	знаряддів/знарядь.	сер.

У *Довіднику з українського правопису* (ред. А.А. Бурячок, Київ, 1973) знаходимо ще два іменники цього типу:

перекриття	сер.	перекрить/перекриттів
покриття	сер.	покрить/покриттів.

Інше джерело з цього самого року, а саме *Українська літературна мова і наголос - словник-довідник* (ред. М.А. Жовтобрюх, Академія Наук УРСР, Київ, 1973) дає слово "весілля" з подвійним закінченням, як і в Голоскевича, але слово ,"знаряддя" лише з одним закінченням - знарядь.

В авторів цих словників видне, отже, намагання поширити закінчення родового множини "подвоєний приголосний-*ів*" на всі іменники цього типу та середнього роду. Така тенденція діє також у діяспорі, де спостерігаємо такі написання, як „населення - населеннів".

Оця можливість паралельних закінчень та наявність розбіжностей між словниками бентежать людину, що дбає про культуру своєї мови. Тому до речі буде ствердити, що в Україні цю проблему тепер систематизують. Іменники жіночого роду цього типу дістають нормативне закінчення - *ей*, напр. стаття-статей. (За Голоскевичем треба, одначе, статтей.) Вийнятком, виглядає, є слово рілля - ріль (не: - рілей).

Іменники середнього роду поділяються на дві групи. У першій групі є ті, що мають закінчення - *ття* (наголошене) в називному однини. У родовому відмінку множини вони дістають закінчення - *ів*. Приклади: відкриття - відкриттів, відчуття - відчуттів, пережиття - пережиттів, почуття - почуттів.

До другої групи належать усі інші іменники цього типу, тобто іменники з іншими подвоєними приголосними та з ненаголошеним закінченням - *ття*. Приклади: багаття-багать, знання - знань, весілля - весіль, поруччя - поруч, побережжя - побереж, узлісся - узлісь, безвіддя - безвідь.

Таку систематизацію морфології і правопису обговорених іменників уважаємо корисною для нормалізації нашої мови. Тому пропонуємо прийняти її для мововжитку діяспори.

При цій нагоді варто пригадати читачам, що як за Харківським, так і за сучасним підсовєтським правописом закінченням - *ів* у родовому множини мають іменники середнього роду, що в називному однині закінчені на губний приголосний (*б, п, м, в, ф.*) та *р* плюс - *я*. (У таких іменниках пишемо також апостроф, щоб показати, що приголосний - твердий). Приклади.

безхліб'я - безхліб'їв
верхів'я - верхів'їв
подвір'я - подвір'їв
сузір'я - сузір'їв

РОЗМОВИ З ЧИТАЧАМИ

Пан *Мирон Пилипець* з Гаятсвіллу, Мд., пише нам: „Сторінки „МПМ" дуже добре редаговані. Я особливо тішуся і радуюся ними. Вживання правильних слів і правильної термінології є дуже важливим. Завдяки праці Редакційної колеґії ми черпаємо багато мовного знання. Прохаю прислати мені попередні числа „МПМ". Я цей матеріял зберігаю".

Дякуємо за теплі слова признання. Такі відгуки читачів дають нам заохоту до дальшої праці. На жаль, зайвих примірників попередніх випусків „МПМ" не маємо, бо їх не дістаємо. Просимо звернутися до адміністрації „Свободи" в цій справі. Якщо б читачі Сторінки цього домагалися, її можна би друкувати збільшеним тиражем.

Пан *Володар Лиско* з Рендолфу, Н.Дж., стверджує у своєму листі до нас, що вже довгі століття в нашій мові існують дублетні, чи рівнобіжні закінчення прикметників чоловічого та середнього родів у місцевому відмінку однини, наприклад: *у білім домі* та *у білому домі*. Флекція *білому* є насправді формою давального відмінка однини, яку застосовано у місцевому. Автор листа пише: „Таке об'єднування відмінків тільки збіднює нашу мову, і я думаю, що того треба уникати, даючи перевагу формі " у білім домі". Він хоче знати наш погляд на це питання.

Це правда, що дублетні закінчення обговорюваного місцевого відмінка давно узвичаїлися та стали нормативними в нашій літературній мові. Їх рекомендують як *Норми української літературної мови* О. Синявського (Київ, 1931), так і еміґраційна *Граматика української мови* О. Панейка (Авґсбурґ, 1949), як також усі сучасні підсовєтські та еміґраційні граматики нашої мови. Закінчення *—ому* появилося у прикметниках через аналогію до *іменників* чоловічого та середнього роду, які в давальному і місцевому відмінках мають однакову форму, напр.: дав. *доброму товаришеві*, місц. *на доброму товаришеві*; дав. *малому теляткові*, місц. *на малому теляткові*.

Не думаємо, одначе, що тотожність форм двох різних відмінків прикметника збіднює нашу мову. Навпаки, явище цієї аналогії прикметника та іменника має навіть позитивну вартість для нашої мови тому, що воно притаманне тільки українській мові, а відсутнє в інших слов'янських мовах. Ужиток прикметникової форми на *—ому* допомагає, отже, підкреслити окремішність і самобутність нашої мови. Проте, форми *у білім домі та на білім теляткові* є також нормативними і немає потреби їх обминати. Все таки у сучасному українському мовленні помітний нахил давати перевагу формам місцевого відмінка на *—ому*.

Отець архимандрит *Павло Ямняк* у довшому листі заторкує аж одинадцять питань, з яких вибираємо тільки кілька, бо про інші була вже мова в попередніх випусках „МПМ".(напр., про правопис родового відмінка іменників типу *обережність - обережности*, про правопис грецького "тета" в словах *міт, скити, ортографія і ін.). Згадували ми також про те, що іменник університет* треба вживати з прийменником *в*, а не з прийменником *на*, отже, треба говорити й писати *в університеті*, напр., *наш син учиться в університеті, наш приятель викладає в університеті*, бо так є в літературній мові.

Не можемо, одначе, прийняти Вашої пропозиції, щоб писати *ґеній, ґенерал*, бо в усіх словниках, починаючи з Грінченкового, є тільки *геній, генерал*.

Пропонуєте, щоб з мови викинути слово громадськість і заступити його словом *громада*. Значення цих слів, одначе, не ідентичне. У тлумачнім словнику української мови *(СУМ)* знаходимо такі їх дефініції: *громада* - група людей, об'єднаних спільністю становища, інтересів, організація; *громадськість*- передова частина, передові кола суспільства.

Пропонуєте також, щоб не вживати *митець*, бо "такого слова наша мова не знає".

Хоч слово *мистець* більше узвичаєне в мові західних українців, слово *митець* знане на сході України і воно зареєстроване в усіх словниках, включно з Грінченковим. Київські мовознавці чомусь дають тепер перевагу слову *митець*. Так, напр., *СУМ* ставить на першому місці слово *митець*, а слово *мистець* визначає як архаїчне. Але від кореня *мист - СУМ* подає низку похідних слів, як *мистецтво, мистецтвознавець, мистецтвознавчий, мистецький*,а від *митець* - тільки два похідні слова: *митецьки* і *митецький*. Тяжко зрозуміти, чому для київських лексикографів слово *мистець* є "архаїчним".

Погоджуємося з Вами,

(Закінчення на стор. 4)

Оком по пресі

(Мовний порадник)

В останньому випуску сторінки „МПМ" була вжита як мотто думка покійного проф. І. Огієнка про особливу важливість преси в збільшенні мовної культури читачів. Ця думка, висловлена малощо не 50 років тому, і досі правдива та актуальна, зокрема тому, що преса діяспори, як виглядає, не виконує належно цієї своєї культурної місії. Тим то читач, що сприймає мову газет і журналів як мовну норму і зразок для наслідування, часто засвоює собі неправильні слова, вислови та фрази.

Деякі з помилок, що часто-густо трапляються в нашій пресі, були обговорювані вже давніше ("Із сторінок наших газет", „МПМ" ч. 2/5 та 4/7). На жаль, мовних огріхів у пресі ніяк не меншає, а викорінити їх дуже трудно. Цей невідрадний стан справи спонукає нас увести в „МПМ" оцю нову рубрику. У ній будемо в короткій та легко сприйнятливій формі реєструвати помилки "виловлені" із преси за останніх два роки та їхні виправлення. Не подаватимемо, одначе, обґрунтовання рекомендованих відповідників, бо це зайняло б забагато місця. Все таки, для тих читачів, що комплектують випуски сторінки "МПМ", додаємо при вже давніше обговорюваних словах посилання до відповідних випусків сторінки. Рубрику поручаємо увазі РЕДАКТОРІВ та ДОПИСУВАЧІВ нашої преси та пропонуємо, щоб вони її уважно прочитували та зберігали як довідковий матеріял на майбутнє. Читачів, що матимуть критичні зауваження до наших рекомендацій, просимо надсилати їх до редакції Сторінки, яка їх перевірить і передискутує в дальших випусках „МПМ". Мовні проблеми з преси, які вимагають ширшого чи ґрунтовнішого обговорення, і надалі розглядатимемо в окремих статтях.

Пояснення вжитих скорочень

анг. - англійський; (анг. - м) - зайвий англіцизм; (місц.) - місцеве слово; (з поль.) - зайве запозичення з польської мови; (з рос.) - зайве запозичення з російської мови.

Помилкові слова й вислови надруковані в лапках" ". Рекомендовані відповідники помилкових слів надруковані ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ.

Позначка (з рос.) стосується також функціональних росіянізмів, тобто тих наших архаїзмів та церковнословянізмів, які перестали бути літературними словами в нашій мові, але вживаються в російській мові (нап. слово "воздух").

При словах, що є нелітературними або незадовільні лише в якомусь одному їх значенні, це значення уточнюємо, даючи його англійський відповідник.

СПИСОК Ч. 1

Цифри **товстим друком** при кінці рядка — посилання до порядкового (цілосного) числа сторінки „МПМ", де це слово вже було згадане чи ширше обговорено.

„аналіст" (анг-м) АНАЛІТИК
„біженець" (з рос.) УТІКАЧ, ВИХОДЕЦЬ
„біліон" (для 100 мільонів) (анг-м) МІЛЬЯРД
„бурити" (для ан. drill) (з рос.) СВЕРДЛИТИ, СВЕРДЛУВАТИ
„бувший" (з рос.) КОЛИШНІЙ **5**
„будуче" (з рос.) МАЙБУТНЄ, ПРИЙДЕШНЄ, МАЙБУТТЯ, МАЙБУТНІСТЬ, ПРИЙДЕШНІСТЬ
„вечером" ВВЕЧЕРІ, УВЕЧЕРІ, ВЕЧІРНЬОЮ ПОРОЮ **5**
„вичеркнути" (з рос.) ВИКРЕСЛИТИ
„відсоткова (процентова) стопа (з поль.) ВІДСОТКОВА НОРМА
„вкладка" (для анг. dues(з поль.) ЧЛЕНСЬКИЙ ВНЕСОК
„внесок" (для анг. motion) (з поль.) ПРОПОЗИЦІЯ
„всеціло" (з рос.) ЦІЛКОМ, ЦІЛКОВИТО
„давати комусь кредит" (анг-,) ДАВАТИ КОМУСЬ ПРИЗНАННЯ, ВИСЛОВЛЮВАТИ...
„довг", „довжник" БОРГ, БОРЖНИК
„зажалення" (з поль.) СКАРГА, ЖАЛОБА
„заключення" (з рос.) ВИСНОВОК, ВИСНОВКИ, ПІДСУМКИ **1**
„заключний" (з рос.) ПРИКІНЦЕВИЙ, КІНЦЕВИЙ; ПІДСУМКОВИЙ
„заряд" (з рос.) 1. (електрика) НАСНАГА 2. (зброя) НАБІЙ **1**
„заряджений" (з рос.) 1. НАСНАЖЕНИЙ 2. НАБИТИЙ
„заступство" (з поль.) ЗАСТУПНИЦТВО
„зарево" (з рос.) ЗАГРАВА **1**
„збірщик" (з рос.) ЗБИРАЧ
„звено" (з рос.) ЛАНКА**5**
„згідно цього" (з рос.) ЗГІДНО З ЦИМ **2,9**

(Продовження на стор. 4)

ДО РІЧНИЦІ РОЗГРОМУ "УКРАЇНІЗАЦІЇ"

Від Ред. — Підготова до відзначення 50-ліття Великого голоду в Україні ставить, подекуди, в тінь факт, що 1933 р. був не лише роком фізичного винищення мільйонів українців, але також початком брутального духового вбивання тих, що від голоду вціліли. Це нищення українського культурного відродження почалося розгромом здобутків "українізаційного періоду", а продовжується в різних формах і дотепер.

Щоб пригадати про цю сумну подію в історії української культури в загальному, а української мови зокрема, передруковуємо оце деякі розділи статті *Ю. Шереха* (проф. Ю. Шевельова) під заголовком **„Принципи і етапи большевицької політики щодо слов'янських мов в СССР (крім російської)"** *(Свобода* 1-го листопада 1947). Пишучи в ній про „українізаційний" період, автор стверджує: "...цей рух був виявом справжніх прагнень українського народу, що не маючи до диспозиції інших ділянок життя, мало не всі свої кращі сили переключив на культурну ділянку".

РОКИ 1930-1938

Починаючи з 1930 р., большевики дедалі виразніше відмовляються від політики українізації й обмежують діяльність українських і білоруських інституцій, поки в рр. 1932-33 це не переходить в одвертий розгром усього українського і білоруського — так званий „розгром українського націоналізму й білоруської нацдемівщини". Причини цього були такі: 1) активізація українських і білоруських національних елементів вийшла за ті межі, в яких большевики могли її терпіти; якби дати цьому рухові змогу рости далі, то большевики остаточно втратили б можливість ним керувати; 2) провідні українські. й білоруські кадри виявилися вже достатньо, всі вони були на обліку і, знищивши їх, большевики сподівалися знищити й увесь український і білоруський рух взагалі; 3) загальний поворот большевиків у всій країні від НЕП-у до обмежень і диктатури бюрократичного апарату вимагала обмежень всякої „волі" й проявів самостійного мислення,зокрема в національних республіках.

В мовознавстві сигналом до наступу большевиків на українську науку й школу була стаття Н. Кагановича проти національно-етнографічної школи, вміщена в журналі ЦК КП(б)У „Більшовик України". В цій статті Каганович закидав українським мовознавцям „народницький", отже застарілий і шкідливий підхід до мовних явищ. Одначе, дуже швидко партійні організації визнали цю критику за недостатню й вимагали, щоб говорилося не про „народницькі", а про „буржуазно-націоналістичні", „шкідницькі" настанови українських мовознавців. Починається шалене цькування всього українського, що особливо зростає після самогубства Скрипника. З критикою українського мовознавства виступають керівники партійного апарату — Постишев, Косіор, Затонський, П. Любченко, а особливо — А. Хвиля; безпосереднім „адьютантом" останнього в мовознвстві став Н. Каганович, що й постачав, власне, Хвилі потрібні йому матеріяли з мовознавчої ділянки. Спроби українських елементів протестувати або просто вказати на ненауковість большевицької критики українського мовознавства (виступи викладача Полонського в Харкові тощо) приводять тільки до фізичного знищення тих, хто наважився зняти голос. Власне, від цього часу обвинувачені не можуть боронитися або навіть виправдуватися; вони можуть або каятися й визнавати свої помилки, або мовчати, чекаючи в обох випадках на арешт і загибіль. Коли ж критикують книжку, то одночасно з початком критики її вилучують з книгарень і книгозбірень, так, що теж перевірити справедливість критики не можна.

Для того, щоб остаточно вибити з рук дотеперішніх дослідників-мовознавців можливість арґументувати посиланнями на давніше дослідження й усталені в науці факти, проголошується, що старі методи мовознавчого дослідження застарілі, буржуазні, контрреволюційні і непридатні, а тому і використовувати їх не можна. Вимагається вбачати в кожному явищі вияви клясової боротьби, заявляється, що дотогочасні діялектологічні досліди й записи не мають жадної вартости, бо їх провадили, мовляв, або клясововорожі мовознавці, які свідомо записували мову самих ворожих кляс (куркулів, буржуазії), або „непідковані" методологічно мовознавці, що не застосовували теж клясового підходу, ставши таким чином мимоволі знаряддям клясових ворогів. Віднині, отже, в діялектології треба було записувати тільки мову „передового елементу", себто передусім комуністів-начальників або „активістів", які, власне, найменше бували зв'язані з даною місцевістю, найбільше пересувалися і мали найбільше занечищену й зрусифіковану мову. З цією метою навіть уладжується видання збірки „Мова робітників" під ред. Н. Кагановича, яка, одначе, як і всі тогочасні видання, тільки лає старе мовознавство, але не має жадного методу, щоб зібрати якінебудь нові факти, а тимбільше вказати нові шляхи в діялектології.

Історія мови теж проголошується шкідливою й антинауковою, бо вона мала, мовляв, тільки формально-іманентний характер і не розкрила „закономірностей мовного розвитку, зумовлених клясовою боротьбою". Але в цій ділянці мовознавства тих років не спромоглися навіть на жадну спробу історичного дослідження, не кажучи вже про про будьяку синтетичну працю.

Отже цілковита безплідність нової „методології", а точніше кажучи, відсутність цієї нової методології маскувалася лайкою на адресу старих учених-мовознавців, лайкою, яка переходила межі будь-якої пристойности, і адміністративним тиском на них, щоб вони „визнали" свої хиби й методологічні помилки, буржуазність своєї наукової праці тощо. Організувалися спеціяльні збори, де комуністи безграмотно і брутально „критикували" заслужених учених, а ці останні змушені були виступати з визнанням і аналізою своїх „помилок". Так само було організоване і висвітлювання цих питань у пресі. Офіційно це цькування серйозних науковців і дискредитація мовознавчої науки називалася „мовознавчою дискусією". Метою її, як уже сказано, було дискредитувати й знецінити всі здобутки попереднього українського і білоруського мовознавства і цим підготувати ґрунт для конкретної вже „критики" націоналістів".

Останні твердження цієї „критики" зосереджені в книжці А. Хвилі „Знищити коріння націоналізму в українській мові" і в брошурках і статтях Н. Кагановича, Солодкого, Г. Левченка, Бабака, П. Мустяци, В. Масальського, О. Фінкеля та ін., великою мірою друкованих у новому органі Інституту Мовознавства УАН „Мовознавство". Ці твердження у головному такі: досі на Україні розвиток мови спрямовували націоналісти. Бажаючи відновлення капіталізму в відірваній від СССР Україні, вони намагалися відірвати українську мову від „братньої" російської й зорієнтувати її на польську й німецьку. З цією метою вони відновляли архаїзми, забороняли спільні з рос. мовою синтаксичні конструкції й слова, запровадили складний правопис, близький у частині про транскрипцію чужих слів до польського, — хоч по суті навіть крайнім представникам національно-етнографічної школи йшло не про спеціяльне відштовхування від російської мови, а про розвиток української мови за її внутрішніми законами, максимально незалежно від будь-яких впливів і повівів. Програма мовознавчої праці надалі визначалася як боротьба з „польонізмами" і відновлення єдности з рос. мовою. Практично большевики під цими гаслами почали ліквідацію укр. мови зсередини.

Що розуміти під „польонізмами" — чи все спільне, що є в українській і польській мовах, чи те, що безпосередньо позичене з польської мови і виявляє цю позиченість своїм зовнішнім оформленням, чи те, що інстинктовно сприймається народним мовним відчуттям як польське — було невідомо і свідомо не уточнялося. В дійсності в умовах Східньої України, де польської мови майже ніхто не знав, за „польонізми" йшло мало не все відмінне від російської мови. Так, за польонізм ішла **форма адреса**, замість якої запроваджено форму за рос. зразком **адрес**, хоч по-польськи саме adres. Пошта заступлено за рос. почта на **почта**, хоч по-польськи poczta. Так стару українську форму **лицар** заступлено на рицар за рос. **рыцарь** (польське rycerz), хоч лимар, що повстало за тим же законом з римар (нім. Riemar), залишено, бо рос. мова не знає слова **рымарь** і т.д..

Синтакса української мови була в своїх особливостях ліквідована. В підручнику Н. Кагановича і Г. Шевельова, де теоретичну частину складав Каганович, синтакса була за дуже малими винятками просто перекладена з рос. шкільного підручника. В словництві радили використовувати тільки ті синоніми, що ближче стояли до відповідних рос. слів. Саме так будувався *Російсько-український словник* Інституту Мовознавства УАН, (ред. Н. Каганович і С. Василевський), праця над яким провадилася з 1934 до 1937 р. і який акад. Кримський влучно назвав у приватній розмові не рос-укр., а рос-рос. словником. В цілому ряді випадків цей словник просто запроваджував як українські слова, живцем взяті з російської мови, напр. **грузнуть — грузнути** (в передреволюційному словнику Уманця і Спілки — **тонути, затопати; наливатися**) **грузовик — грузовик; гужом — гужем! подготовка — підготовка; пригород — пригород** (в словнику Уманця і Спілки — **підгороддя**); **рысистый — рисистий.** (У словнику Уманця і Спілки — **сягнистий, сяговитий**; часто упорядники словника з кількох синонімів подавали тільки [illegible] російського, наприміp: двор — двір, (чема [illegible] го слова **подвір'я, обійстя**).

(Продовження буде)

Святослав Караванський

ВІЙНА СЛОВЕС
або
КОЖЕН ІВАСЬ МАЄ СВІЙ ЛАС

Серед густої лободи
Будинок РІС, НЕМОВ З ВОДИ.
А як це я забув перлину:
РІС НЕ ПО ДНЯХ, А ПО ГОДИНАХ?

Щоб зовсім не охляти з голоду
Тут ТРЕБА ПІДСТАВЛЯТИ ГОЛОВУ.
Чи, може, Вас влаштує штамп -
РИЗИКУВАТИ СЛІД ЖИТТЯМ?

Юрка відразу ЗАКОРТІЛО
Почути правду про це діло,
А, може, краще, щоб останній
ЖАГУЧИМ ЗАПАЛАВ БАЖАННЯМ?

Чи не за те сидить Адам,
Що ВОЛЮ ДАВ СВОЇМ РУКАМ?
(Якщо ж кому незрозуміло,-
ЗАСТОСУВАВ ФІЗИЧНУ СИЛУ).

Який упертий костоправ!
СКАЗАВ, НЕНАЧЕ ВІДРУБАВ.
А тим, хто мислить граматично,
Він ЗАЯВИВ КАТЕГОРИЧНО.

Демко до гостя каже:
— Ще чого!
Ви, Ваша гідність, УЖЕ СПЕЧЕНІ!
Не знав він кальки неможливої:
ВЖЕ ВАША ПІСЕНЬКА ПРОСПІВАНА!

На Клима визвіривсь Методій:
ЯК НЕ СПІЙМАВ, ТО НЕ КАЖИ, ЩО ЗЛОДІЙ!
Та й справді, що це за проява:
БЕЗ ДОКАЗІВ ПОРУШУВАТИ СПРАВУ?!

З хатини вибіг груповод:
— ЦЕ КАМІНЕЦЬ У МІЙ ГОРОД!
А як об тім писала преса?
— ЦЕ НАТЯК НА МОЮ АДРЕСУ!

Учитель засміявсь, до батька:
ДЕ БУЗИНА, А ДЕ ТВІЙ ДЯДЬКО!
Чи, „мо", Вам більше до смаку:
НЕМАЄ ТУТ ЛОГІЧНОГО ЗВ'ЯЗКУ?

За те, що шарф пропив і капці,
Гервасію ДАЛИ ПО ШАПЦІ.
А був він ще й членом ради,
Тоді б його ЗНЯЛИ З ПОСАДИ.

У горах цинк знайшли і кобальт,
Однак ПОГОДИ ЦЕ НЕ РОБИТЬ.
Що ж, заувага не без рації -
ЦЕ НЕ МІНЯЄ СИТУАЦІЇ.

Не раз їм сказано й не два:
— Дмитро КЛИН КЛИНОМ ВИБИВА.
Така вже вдача в того бахура -
ДО КРАЙНІХ УДАЄТЬСЯ ЗАХОДІВ.

Хіба ж це дім для риболова?
Він ДОБРОГО НЕ ВАРТИЙ СЛОВА.
Або, звернувшись до стандарту,-
ЩЕРБАТОЇ КОПІЙКИ ВІН НЕ ВАРТИЙ.

Не вірить Гнат, що каже будочник,
Тому і ЗАКИДАЄ ВУДОЧКУ.
Для мовних снобів це вже бунт:
— Хай краще Гнат ЗОНДУЄ ҐРУНТ.

Арсен, навчаючись письма,
НЕ ЗЧУВСЯ, як прийшла зима;
Чому ж, цікаво, ерудити
З „не зчувсь" зробили НЕ ПОМІТИВ?

Чи слова "СМИСЛ", „СМИСЛОВИЙ" Українські?

Останніми роками в друкованому слові нашої діяспори зчаста подибуємо слово „смисл" та його похідні, як: „смисловий", „осмислений, „переосмилювати", „переосмислений". Ці слова в УССР уважають літературними (див. **Словник української мови**, 1970-1980), а їхній ужиток на поселеннях є безсумнівно виявом впливу мововжитку нашої під'яремної батьківщини на мову еміґрації. Немає, одначе, також сумніву, що ці слова прийшли до нас з російської мови і то недавно. Усі цитати-ілюстрації в **СУМ** є тільки „пожовтневі", а в усіх „дожовтневих" та еміґраційних словниках цих слів немає, навіть у великому українсько-англійському словнику Андрусишина й Крета.

Очевидно, в УССР боротися з таким „збагачуванням" української мови небезпечно, тому там і мовчать на цю тему, хоча подекути і там дають перевагу українським відповідникам цих слів. Але у вжитку цих „примусових запозичень" у діяспорі немає ніякої потреби. Як же ж нам заступити зайві росіянізми? Найкращу відповідь знайдемо в підсовєтському таки видані, а саме в **Російсько-українському словнику** (Київ, 1968). Він відрізняє три основні значення російського слова „смысл" і дає їм такі українські відповідники (поза казенним „смисл", що його словник ставить на останньому місці):

1. (содержание) ЗМІСТ, СЕНС (значение - обычное) РОЗУМІННЯ
2. (разумное основание) РАЦІЯ (назначение, цель) СЕНС
3. (разум)уст. РОЗУМ, (розмовне) ГЛУЗД (способность понимать что-л.) (розмовне) ТЯМА.

Як бачимо, для цього багатозначного російського слова ми маємо, залежно від контексту, декілька менше двозначних відповідників. Отже, можемо зовсім добре обійтися без цього росіянізму.

Хоч слово ТЯМА згаданий словник визначає як лише „розмовне", українські мовознавці 20-их років рекомендували його як основний термін і творили від нього похідні слова. (Інформація від проф. В. Чапленка). **СУМ** пояснює значення слова ТЯМА як „здатність осмилювати щонебудь; кмітливіть, тямущість; розум", а слова ТЯМИТИ (перше його значення) як „усвідомлювати, розуміти щонебудь". Далі, за **СУМ** слово ТЯМА має в нашій мові цілий ряд інших відомих похідних, як ось:

ТЯМКА, ТЯМКИЙ, ТЯМКІСТЬ, ТЯМКОВИТИЙ, ТЯМКУВАТИ, ТЯМОВИТИЙ, ТЯМОВИТІСТЬ, ТЯМОК, ТЯМУВАТИ, ТЯМУХА, ТЯМУЧИЙ, ТЯМУЧІСТЬ, ТЯМУЩИЙ, ТЯМУЩІСТЬ, ТЯМУЩ.

Слова, що так глибоко й широко закорінено в мові, не повинна легковажити також наукова термінологія. Отже, за рекомендаціями мовознавців 20-их років, пропонуємо говорити і писати:

не „смисловий", а ТЯМОВИЙ, ЗНАЧЕННЄВИЙ, ЗМІСТОВНИЙ, СЕМАНТИЧНИЙ
не „осмислений", а УТЯМЛЕНИЙ,

не „переосмислений", а ПЕРЕТЯМЛЕНИЙ.

Саме небажене слово „смисл— передаємо по-різному, залежно від контексту, як це показують такі приклади:

„ немає смислу це робити" НЕМАЄ РАЦІЇ (СЕНСУ)ЦЕ РОБИТИ
„у переносному смислі" У ПЕРЕНОСНОМУ ЗНАЧЕННІ (РОЗУМІННІ)
„у повному смислі закону" У ПОВНОМУ РОЗУМІННІ (ЗНАЧЕННІ) ЗАКОНУ
„добрий орієнтаційний смисл" ДОБРА ОРІЄНТУВАЛЬНА ТЯМА, ДОБРЕ ОРІЄНТУВАЛЬНЕ ВІДЧУТТЯ.

До речі буде тут згадати, що не лише зайвого запозичення з рос. мови „смисл" не варто нам вживати, але не літературним є тепер також слово „змисл" чи „змисел", широко вживане давніше в Галичині. Ось декілька прикладів як його можна заступити:

„змисл зору (слуху)" ЧУТТЯ ЗОРУ (СЛУХУ)
„змисловий" ЧУТТЄВИЙ, ПОЧУТТЄВИЙ
„змисли людини" ОРГАНИ ЧУТТЯ ЛЮДИНИ; ЧУТТЯ ЛЮДИНИ
„тратити змисли" ТРАТИТИ ТЯМУ.

А. Вільшенко

Два нові словники

Весною ц.р. в Ню-Йорку вийшли друком два нові словникові видання, які повинні б бути цікаві й корисні кожному, хто цікавиться культурою української мови та її плеканням. Це *Словник синонімів української мови*, том I (А - П), укладений Андрієм Багметом і виданий Науковим Товариством ім. Шевченка, та *Англійсько - український словник з природознавства техніки і сучасного побуту*, том I (А - М). Автором цього другого словника є Анатоль Вовк, а видавцем Український Термінологічний Центр в Америці (автономна клітина НТШ і УВАН).

Обидва словники є першими томами досі ще не закінчених праць. Цікаво, що ще й інша властивість спільна обом словникам, хоч перший з них укладено в Україні, а другий на еміґрації. Один і другий є виправленим друком першої версії, що впродовж років виходила як додаток до якогось журналу (*Вітчизна та Україна* у випадку словника А. Багмета, та *Вісті українських інженерів* у випадку словника А. Вовка).

Хоч автор словника синонімів А. Багмет уже помер і другого тому годі сподіватися (укладач був „неблагонадьожний" у під'яремній Україні), все таки надрукована частина його праці є цінним вкладом в українську лексикографію. В оригінальній версії словник здобув був прихильну оцінку такого тонкого знавця скарбів української мови, як поет Максим Рильський. Перша рецензія на передрук словника вже появилася в пресі (Б.Р. „Небувала поява..." Америка з 11.V.1982). Вона підкреслює надзвичайне лексичне багатство нашої мови, засвідчене в цьому недокінченому словнику, та ілюструє це прикладами. Автор рецензії пише: „словник ...стане в пригоді кожному любителеві рідної мови, зокрема учителям українознавства, а також усім писачам і дописувачам до газет,...".

Варто підкреслити, що Багметів словник (465 сторінок) багато повніший як давніший *Короткий словник синонімів української мови* П.М. Деркача (209 стор.) вийшло на еміґрації (Ню-Йорк, 1975).

Перекладний словник А. Вовка є, згідно з його передмовою, вибірковий (селективний) у тому сенсі, що він містить слова, які незадовільно чи неповно перекладені в двох, найбільше на еміґрації поширених аглійсько-українських словниках, а саме в словнику М. Подвезька і М. Балли та в словнику М. Дейко. Крім того, Вовків словник перекладає ті найпоширеніші слова англійської мови, а зокрема її американського варіянту, яких нема в реєстрах згаданих словників.

Довша, аналітична рецензія вибіркового словника А. Вовка, пера професора слов'янської філології *Володимира Жили, була недавно надрукована в пресі („Важлива і корисна праця", Свобода* з 8. IX. 1982). У рецензії підкреслено, що лексикографічною особливістю праці є критичний підхід до перекладу. Для багатьох англійських гасел вибірковий словник дає не лише рекомендовані їхні українські відповідники, але також небажані, але поширені в мовному вжитку слова, зокрема зайві росіянізми. Такі нерекомендовані слова надруковано іншим шрифтом та виразно відділено від задовільних. Таким чином словник А. Вовка повинен стати важливим засобом очищення та дерусифікації нашої мови і термінології як побуту, так природничих і технічних наук.

Обидва словники можна замовляти у канцелярії НТШ, якої адреса Schevcenko Scientific Society,, Inc. 302-304 West 13 th Street, New York NY, 10014.

Ціна словника (з пересилкою) є 15 дол. за словник А. Багмета та 10 дол. за словник А. Вовка.

А. Іванович

МОВНІ КРИХТИ

Часто запитують нас чужинці на скільки велика різниця між українською та російською мовами. Добру відповідь на це дав, давно вже тому, Андре Франсуа Понсе, член Французької Академії Наук та колишній французький амбасадор у Німеччині. У своїй статті в газеті *Фіґаро* (з 5.II. 1962) він писав: „В Україні говорять українською мовою, яка різниться від російської так, як еспанська різниться від італійської".

Оком по пресі

(Продовження зі стор. 3)

„карально міри" (з рос.) КАРАЛЬНІ ЗАХОДИ.
„конверт"(з рос.) КОВЕРТ, КОВЕРТА
„листа", „ліста" (з поль. і анг.) СПИСОК, РЕЄСТР 5
„лист від 2-го січня" (з рос.) ЛИСТ З 2-ГО СІЧНЯ
„літературні вечорі" ЛІТЕРАТУРНІ ВЕЧОРИ
„містоголова" (місц) ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ
„начеркнути" (з рос.) НАКРЕСЛИТИ
„невдачний" (з рос.) НЕВДАЛИЙ
„негодувати" (місц.) РЕМСТВУВАТИ, НАРІКАТИ, ВИРАЖАТИ НЕВДОВОЛЕННЯ ЧИ ДОСАДУ11,12
„неприличний" (місц.)НЕПРИСТОЙНИЙ 5,11
„обида" (з рос.) ОБРАЗА 6
„обоє іменники" ОБА ІМЕННИКИ
„обоснования" (з рос.) (дія) ОБҐРУНТУВАННЯ, УҐРУНТУВАННЯ, 6,11 (наслідок дії) ОБҐРУНТОВАННЯ, УҐРУНТОВАННЯ
„одобрювати", „одобрити" (з рос.) СХВАЛЮВАТИ, СХВАЛИТИ
„олива", „опалова олива" ПАЛИВНА НАФТА
„особове авто" ПАСАЖИРНЕ АВТО, ПАСАЖИРСЬКЕ АВТО 8
„оспорювати" (з рос.) ЗАПЕРЕЧУВАТИ; СТАВИТИ ПІД СУМНІВ
„окруження" (для анг. environment) ДОВКІЛЛЯ, ОТОЧЕННЯ, СЕРЕДОВИЩЕ
„парохія" ПАРАФІЯ
„парахіянин" ПАРАФІЯНИН, МИРЯНИН
„переписка" (з рос.) ЛИСТУВАННЯ 5
„переплет" (з рос.) ОПРАВА, ОБКЛАДИНКА, ПАЛІТУРКА
„переплетня" (з рос.) ПАЛІТУРНЯ
„побіда" (з рос.) ПЕРЕМОГА
„повищий" (з поль.) ВИЩЕНАЗВАНИЙ, ВИЩЕЗГАДАНИЙ, ВИЩЕВКАЗАНИЙ, ВИЩЕЗАЗНАЧЕНИЙ
„погребник" (місц.) ПОХОРОННИК, ВЛАСНИК ПОХОРОННОГО ЗАВЕДЕННЯ
„поклад (корабля)" (з поль.) ПАЛУБА, ЧАРДАК
„поліжник" (для наг. obstetrician((з поль.) АКУШЕР
„полоса" (з рос.) СМУГА
„прийомна заля" (з рос.) ПРИЙМАЛЬНА ЗАЛЯ
„приймати участь" (з рос.) БРАТИ УЧАСТЬ 5,9
„поступити в школу" (з рос.) ВСТУПИТИ ДО ШКОЛИ, ПІТИ ДО ШКОЛИ
„прийом гостей" (з рос.) ПРИЙМАННЯ ГОСТЕЙ, ПРИЙНЯТТЯ ГОСТЕЙ, ГОСТИНА
„приміняти" (з рос.) ЗАСТОСОВУВАТИ, УЖИВАТИ; ПРИКЛАДАТИ
„п'ятно" (з рос.) ПЛЯМА, ЦЯТКА
„рівнож" (з поль.) ТАКОЖ, ТЕЖ
„розвідчик" (з рос.) РОЗВІДУВАЧ
„розговірна мова" (з рос.) РОЗМОВНА МОВА
„ропа нафтова" (з поль.) НАФТА, НЕОЧИЩЕНА НАФТА
„русло" (з рос.) 1. РІЧИЩЕ, КОРИТО 2. КАНАЛ (у телевізії)7
„смисл" (з рос.) ЗМІСТ, СЕНС, ГЛУЗД; РОЗУМІННЯ, ТЯМА 13
„смисловий" (з рос.) ЗНАЧЕННЄВИЙ, ЗМІСТОВНИЙ, ТЯМОВИЙ
„серцева атака (калька анг.) СЕРЦЕВИЙ або СЕРДЕЧНИЙ ПРИПАДОК (або ПРИСТУП).
„слідуючий" (з рос.) НАСТУПНИЙ, ЧЕРГОВИЙ, ДРУГИЙ, ДАЛЬШИЙ
„співпадати" (з рос.) ЗБІГАТИСЯ
„суматоха" (з рос.) МЕТУШНЯ
„товстмайстер" ТОСТМАЙСТЕР
„удар серця" див. „серцева атака"
„угольний камінь" (з рос.) НАРІЖНИЙ КАМІНЬ 11
„ум" (з рос.) РОЗУМ, ГЛУЗД.

АВК

Розмови з читачами

(Закінчення зі стор. 3)

що замість слова *телебачення* (калька з російського *телевидение)* краще вживати міжнародне — телевізія. Наші київські лексикографи допустилися непослідовности, нехтуючи словом *телевізія*, але одночасно рекомендуючи похідні від нього терміни: *телевізійний, телевізійник, телевізор, телевізорний,* яких, очевидно не можна утворити від слова "телебачення". Все таки, деякі підсовєтські словники подають рівнобіжно обидва терміни "телевізія" і "телебачення", напр., технічний словник з 1961 р. та ортографічний з 1975 р.

Інші питання, які заторкуєте в своєму листі, залишаємо покищо без відповіді, бо їм присвятимо окремо короткі статті.

Пан *Дмитро Грушецький* з Рівер Гров, Ілліной. Дякуємо за пам'ять і увагу до „МПМ". Признаємо Вам повну рацію в справі займенників *в цей і той,* вживання яких у сучасній українській літературній мові внормоване твердим правилом. Ми повністю навели це правило, цитуючи його з Вашого листа в 1 (11) випуску „МПМ", тому не хочемо повторювати його ще раз. Ми вдячні, що Ви в цьому ж випуску в рубриці „Мовні крихти" знайшли порушення правила вживання цих займенників: „Для прикладу, один з найпоширеніших родів пістряка є пістряк цієї частини травного тракту, що в англійській мові зветься колон". Очевидно, тут треба було вжити займенник *тієї,* а не *цієї*, бо „перед відносними займенниками і прислівниками (який, хто, що, де, звідки, куди і т.д.) може бути тільки *той* (ніколи *цей*!).

Пан Грушецький пише: „Щось тут не гаразд з відчуттям цих займенників. Мову знати - не така проста справа". Це правда, пане Грушецький.

М.О.

Любитель мови д-р *Теодор Мацьків* з Джерзі-Сити готовий прислати редакції „МПМ" колекцію „около 400 гарних нових слів з української мови", виписаних із підсовєтських видань, що включає назви рослин і звірят. Сумніваємося, чи така збірка нам пригодиться тому, що всі ці слова й назви записані й пояснені в 11-томовому **Словнику української мови** (Київ, 1970-1980 рр.), що містить понад 130 тисяч реєстрових слів, як теж в київських словниках чи довідниках з ботаніки і зоології, якими користується редакція.

Варто підкреслити, що до нових слів, назв і термінів з УССР треба підходити критично, тому що, буває, вони тільки кальки російських слів або зайві паралелізми. Тому поки рекомендувати їх до вжитку, треба звіряти їх з іншими джерелами, а зокрема з давнішими термінологічними словниками. Це одне із завдань сторінки „МПМ". Тому радо відповідатиме на запитання в справі поодиноких нових „радянських" слів та термінів.

А.В.

Мартин Задека

Чого хвилюються київські мовознавці?

Від Ред. — **За вістками з під'яремної України там підготовляють нове видання „Українського правопису". Умовини, в яких українські мовознавці примушені працювати над поліпшенням офіційного правописного стандарту, не змінилися багато за останніх 25 років. Тому фейлетон М. Задеки на цю тему, надрукований в „Молодій Україні"ч. 64 ще в 1959 р., який оце передруковуємо, зберігає свою гостру актуальність і „гірку правду" і сьогодні.**

Виступаючи на IУ з'їзді письменників України з промовою, головний редактор „Літературної газети" Антін Хижняк, між іншим, звернувся з палким закликом до київських мовознавців, щоб вони хвилювалися за українську мову.

— Хвилюйтеся, — сказав Хижняк, — дорогі друзі мовознавці! Благородно хвилюйтеся, вболівайте за мову...

Однак цей Хижняків заклик був ні до чого. Бо ж усяк добре знає, що київські мовознавці й так, без будь-чиїх закликів, хвилюються за українську мову. Дуже хвилюються!

Одне слово — київським мовознавцям є чого хвилюватися.

Візьмемо для прикладу, чинний дотепер в Українській ССР правопис. Цей правопис ухвалено до вжитку під час другої світової війни в УФІ і його краще було б назвати не „Український правопис", а **„Уфімський кривопис"**.
Тим то, коли попереднє кремлівське сонце зайшло, а теперішнє хоч і зійшло, але ще не припікало, як воно почало припікати останнім часом, — Інститут мовознавства Академії наук Української ССР вирішив переробити „Уфімський кривопис" на „Український правопис". Утворили спеціяльну авторську групу. Беріться, мовляв, товариші мовознавці, до праці. В Україні має бути чинний правопис, що не суперечив би основам загальнонародної української мови.

Заходилися члени тієї авторської групи переробляти „Уфімський кривопис" на „Український правопис". Заходилися — і одразу ж почали всі хвилюватися. А хвилюючись, нищечком, щоб ніхто не чув, один одного питали:

— Хвилюєшся, товаришу?
— Хвилююся.
—Чого?
— Боюся, як би чого не вийшло.

А воно й справді було чого хвилюватися. По-українському, наприклад, люди кажуть: „Іван поїхав до Кривого Рогу", чи „до Зеленого Гаю", або „до Кам'яного Броду", а за „Уфімським кривописом" українські діти мусіли писати: „Іван поїхав до Кривого Рога, до Зеленого Гая, до Кам'яного Брода". Ще приклад. Українці звичайно кажуть: „Остапе Гнатовичу, скажіть Ількові, щоб він повернув моєму Дмитрові книжку". А за „Уфімським кривописом треба писати: „Остап Гнатовичу, скажіть Ільку, щоб він повернув моєму Дмитру книжку". А слова пісні

Ой не шуми, луже,
Зелений байраче,
Не плач, не журися,
Молодий козаче:
на письмі мали б виглядати так:
Ой не шуми, луг,
Зелений байрак,
Не плач, не журися,
Молодий козак.

Як стій, повиправляли б оці "кривописні" норми на правописі, та коли ж бо — так і чатуй — вихопиться котрийсь партійний наглядач і загорлає: "Ловіть цього буржуазного націоналіста! Держіть його! Він замість наближати українську мову до російської, віддаляє її. Ловіть! Держіть!"

Тим то годі й дивуватися, що згадана вище авторська група хвилювалася над проєктом правопису цілісенький 1957 рік. Та ще й як хвилювалася! Один мовознавець із тієї групи, наприклад, так дуже хвилювався, що, замість написати оригінальний розділ "Правила української пунктуації", втулив до проєкта переклад відповідного з книжки "Правила русской орфографии и пунктуации", що три роки тому вийшла в Москві.

А вже опісля, коли авторська група донесхочу нахвилювалася над проєктом переробленого правопису, почалося, сказати б, конвеєрне хвилювання.

Над проєктом правопису знову хвилювалися університетські та пединститутські викладачі української мови, а також мовні редактори київських видавництв.

Над проєктом правопису знову хвилювалася авторська група.

Над проєктом правопису хвилювалася лексично-правописна комісія Інституту мовознавства.

І тільки в лютому місяці цього року, тобто після понаддворічного хвилювання, проєкт правопису, нарешті, потрапив до видавництва Академії наук Української ССР. Гадалося — вже ніхто не буде над ним хвилюватися. Так гадалося, однак не так сталося: керівники видавництва Академії наук Української ССР, так само хвилюючись, повернули проєкт правопису назад авторській групі. Похвилюйтесь, мовляв, товариші мовознавці, ще трохи, краще опрацюйте, відредагуйте і так далі.

А редакція "Літературної газети", зрозуміла річ, і собі хвилюючись, пише з приводу цього, між іншим, таке:

"Очевидно, президії Академії наук УССР і міністерству освіти УССР варт глибше зацікавитися цією справою".

Але це так тільки пишеться, а думається цілком інакше. Бож редактори "Літературної газети" куди краще від нас знають, що як керівники Академії наук, так і керівники міністерства освіти Української ССР тільки те й роблять, що хвилюються (як би чого не вийшло). Скажемо ще більше: навіть Верховна рада Української ССР, найвищий законодавчий орган держави, — і вона хвилюючись, як би чого не вийшло, одноголосно ухвалила на своїй останній сесії вважати українську мову в школах Української ССР необов'язковою.

Що ж після цього лишається сказати?

Одне — заспівати, відповідно їх перобивши, ось ці слова з „Інтернаціоналу":

Пусті слова про право, рівність!
Хрущови дбають не за нас:
Нас мають за хахлів негідних...
Доволі кривди і образ.

АКТУАЛЬНЕ

За нами літо. Чимало з наших читачів та читачок побували на вільному повітрі, часто на пляжі та набиралися там енергії та наснаги на сонці. Назви цієї дії в нас, одначе, не усталена. Тому "східняки" „загоряли" чи „загорали" на сонці, а „західняки" - „опалювалися" на цьому ж сонці. Як же ж правильно? Чи вживати першого слова, що однакове з рос. загорять, чи другого, що взяте з польського opalac sie. (В українській мові є слово "обпалюватися", яке, одначе, не має цього значення, напр., „палиця обпалювалася на кінці" СУМ). Ні одного, ні другого запозичення нам не треба, бо маємо для цього власне слово, а саме ЗАСМАГАТИ, яке вже давно відоме. Словник за ред. Б. Грінченка перекладає українське ЗАСМАГНУТИ рос. словом „загореть", з цитатою з оповідань Ганни Барвінок (дружини П. Куліша), з 1902 р. Відповідно, наслідок засмагання є ЗАСМАГА або СМАГА (анг. tan, рос, загар). Українсько-російський словник з 1958 р. впроваджуючи рос. слово „загар" до української мови, ілюструє його тільки одним анонімним перекладом з Ґоркого.

СУМ дає слова ЗАСМАГАТИ (недок.) та ЗАСМАГНУТИ (док.), ілюструючи їх цитатою з твору М. Руденка **Остання шабля. (Очевидно, в цей час** (1972 р.) Руденко був ще популярним письменником, а не каторжанином Ґулагу). В дальшому **СУМ** подає ще такі інші споріднені слова: ЗАСМАГЛИЙ, ЗАСМАГЛІСТЬ, ЗАСМАГЛІТИ (стати засмаглим). Дуже багате словництво споріднене із словом СМАГА. **СУМ** реєструє такі слова: Іменники: СМАГЛІЙ, СМАГЛЮК, СМАГЛЯВКА, СМАГЛЯВОЧКА, СМАГЛЮВАТІСТЬ Дієслова: СМАГЛІТИ, СМАГНУТИ, СМАГЛІШАТИ, СМАГЛЯВИТИ. Прикметники: СМАГЛОВИДИЙ, СМАГЛОЛИЦИЙ, СМАГЛОЧОЛИЙ, СМАГЛЮВАТЕНЬКИЙ , СМАГЛЮВАТИЙ, СМАГЛЯВЕНЬКИЙ, СМАГЛЯВИЙ. СМАГЛЯВОЛИЦИЙ, СМАГЛЯВОНОГИЙ, СМАГЛЯВОЩОКИЙ, СМАГЛЯСТИЙ.

Яка багата українська мова! Чи ж треба нам вживати чужих слів? Отже, ЗАСМАГАЙМО НА СОНЦІ, набуваймо золотистобрунатної ЗАСМАГИ чи СМАГИ.

ВІЛАН

ВИПРАВЛЕННЯ ВАЖЛИВІШИХ ПОМИЛОК У "МПМ" Ч. 2/12/

(Скорочення: р. - рядок, ш. - шпальта, зн. - знизу, зг. - згори)

Передовиця

р. 24 зн. При тому...
р. 21 зн. років, а які...
р. 3 зн. газет про те, як...

ПРАВОПИС "НАПЕРЕКІР"

ш. 1 р. 12 зг. правопис є...
ш. 1 р. 26 зн. Ейзенхауер...
ш. 2 р. 3 зг. надто послідовне...
ш. 2 р. 27 зн. автохтонній...
ш. 2 р. 17 зн. французьке L ,що...

ПРАВОПИС НЕСЛОВ'ЯНСЬКИХ...

Connecticut **Коннектікет(1,4)**

„Правило дев'ятки"

ш. 4 р. 26 зг. Тироль, Братислава

Смерть І. Білодіда

ш. 2 р. 5 зг. такі праці, як...
ш. 2 р. 2,3 зн. розрізнення в них g і h. Ці...

Видає *ШКІЛЬНА РАДА* при *УККА*

Редагує Колегія в складі:
Марія Овчаренко, відповідальний редактор,
Євген Федоренко та Анатоль Вовк.

Адреса: Educational Council — U.C.C.A.
P.O. Box 391-Cooper Station
New York, N Y 10276-0391

Культурний...

(Закінчення зі стор. 2)

чам (гідам), які знали російську й інші мови розмовляти із відвідувачами тих виставок. Обидві сторони вважали найважливішим обмін студентами і професорами. Всі виміни були обопільні і кожна сторона вірила, що „виграші" і „програші" вирівнюються та що продовжування програми було у їхню користь.

У додатку до урядових вимін, також під час детанту, діяло багато не-урядових вимін, де різні приватні американські організації та їхні совєтські відповідники, почали провадити виміни між собою. Наприклад, була виміна молодих політичних діячів, у якій молоді американські політики з обох партій і представники комсомолу вели цілий тиждень дискусії між собою відносно устроїв своїх країн. Таким чином участь громадянства в культурних вимінах збільшувалася в обох країнах, хоч її (участь) строго контролював Кремль.

Культурна умова між ЗСА і СССР припинилася при кінці 1979 року, коли американські і совєтські представники не могли погодитися на умови для дальшого її відновлення. Головною точкою непогодження у переговорах була „гарантія безпека", що її домагався уряд Совєтського Союзу ніби для охорони учасників виміни. Під „гарантією безпеки" власті СССР розуміли гарантію перед утечею їхніх вимінників.

Коли ж СССР окупував Афганістан, то одною з відповідей Уряду Картера була відмова переговорів для продовження культурної умови, що припинило більшість урядом спонзорованих вимін із СССР. Цю політику продовжує також Уряд Реґена.

Внаслідок невідновлення угоди Москва припинила виміну виконавчих мистецьких ансамблів, культурних представників і студентів. Уряд Картера стримав виміну виставок, а Уряд Реґена стримав фінансову підтримку для інших програм, що їх перепроваджував Уряд і приватні організації. Наукові виміни — студентів, науковців-дослiджувачів і університетських викладачів — продовжуються, бо вони є важливі для обох сторін.

Як бути далі з тією справою (тобто з обміном) — питає Ричмонд? На це питання дає він таку відповідь: виміни такого характеру — мистецтво і виставки, мабуть, припинять, принаймні так довго, доки не поправляться відносини між ЗСА і СССР. Менш масові, але важливі виміни, за допомогою яких американці і громадяни СССР матимуть змогу зустрічатися і обмінюватися поглядами, повинні продовжуватися і поширюватися. Обидві країни, головно під час періодів напруження, повинні втримувати відкритими засоби комунікації на всіх рівнях, урядових і приватних. Потрібно більше розмов між цивільними особами, як рівнож урядовими представниками, між провідними діячами культури і професіоналістами в усіх ділянках, які потраплять передати погляди своїх країн. А в часі, коли в Совєтському Союзі незабаром прийдуть до керми нові провідники, здається, що виміна молодих політичних діячів, повинна бути дуже важливою справою для обох країн. Так звані дискусії за „круглим столом", що їх практикували під час тих вимін, дають учасникам, як американським, так і совєтським нагоду близьких зустрічів з представниками тієї чи іншої країни, її людей, і пізнавати їх становище відносно основних справ, що існують між нашими народами.

Це був наївний погляд, — пише американський автор, — що обмін між ЗСА і СССР, який щойно був започаткувався, допоможе розв'язати наші непорозуміння. Насправді він тільки виявив, що багато непорозумінь між нашими країнами є дуже серйозні і їх не легко розв'язати. Одначе учасники виміни краще зрозуміли ці непорозуміння, і це треба вважати корисним для обох країн у розвитку відносин між ними на дальшу мету.

Ричмонд закінчує ці свої цікаві думки про американсько-совєтські культурні взаємини такою заввагою:

„Ми (значить, автор) не робимо росіянам прислуги, коли дораджуємо і підтримуємо справу культурного обміну. Він (культурний обмін) є так само в нашому, як і в їхньому інтересі; тут обидві сторони виграють".

Застановившись над цими поглядами американського автора в питанні культурного обміну між ЗСА і СССР, так дразливій справі в нашій громаді, можна і треба і нам, українцям, у вільному світі прийти до певного висновку — зустрічатися, чи не зустрічатися."

Доповідь д-р Анни Бойцун у Денвері

Мандруючи по різних стейтах ЗСА, д-р Анна Власенко-Бойцун завітала до Денверу, щоб відвідати доньку Аню Савич, яка від деякого часу живе у нашому місті. Користаючи з її побуту серед нас, 40-ий Відділ ОДВУ ім. полк. Андрія Мельника в Денвері влаштував в Пластовому Домі для неї зустріч з українським громадянством з її доповіддю на тему „Улас Самчук - літописець".

Доповідь ця відбулася 7-го серпня ц.р. о год. 7-ій вечора у колі зацікавлених цією атракційною темою слухачів. Цей дуже цікавий вечір відкрив голова Відділу ОДВУ мґр Іван Костюк і подав коротку характеристику доповідачки, милого нашого гостя та наукового працівника в ділянці літературознавства.

Д-р А. Власенко-Бойцун закінчила університет у Львові в 1939 році і вже на еміґрації здобула маґістерський диплом із славістики в Сиракюзькому університиті в 1963 році. В 1965 році здобула докторат в УВУ в Мюнхені з ділянки порівняльного східньослов'янського літературознавства. Свою педагогічну діяльність вона почала ще в Україні, а 1966 році у місті Бісмарк, Норд Дакота, зайняла пост професора асистента в департаменті гуманістичних наук. В 1971-1972 роках вона була професором в коледжі в Рідінгу, Пенсильванії, в 1972-1973 викладала в Українському Католицькому Університеті ім. св. Климентія в Римі. Вона є членом американських і канадських товариств, в тому НТША. Д-р Анна Бойцун — автор багатьох праць з ділянки літератури, мови і назвознавства. В 1974-78 роках вона працювала як співробітниця українського щоденника „Америка" в Філядельфії.

Слід також згадати, що д-р А. Бойцун все своє знання віддала вихованню української молоді в Пласті, перебуваючи на пості виховниці і комендантки пластових таборів. Цю її виховну діяльність в Пласті підкреслити треба саме тепер, коли наш Пласт святкує своє 70-ліття.

Д-р Анна Бойцун виголосила свою доповідь про „Уласа Самчука, як літописця" гейби з університетської катедри з великим знанням літературної спадщини автора „Волині".

Після доповіді відбулася дуже цікава дискусія, що в ній забирали голос пл. сен. Любомир Калтунюк, Марія Кротюк і автор цих рядків. Перший з дискутантів підніс справу, чому Улас Самчук не дістав нагороди Нобеля за його чудову трилогію „Волинь"?

Марія Кротюк підкреслила, який великий вплив на молодь у Волині мала повість Уласа Самчука „Волинь". Усім дискутантам відповідала доповідачка, подавши дуже цікаві моменти у творчості нашого письменника, що вийшов з Волинської землі і став співцем її краси.

На закінчення вечора наш гість з Каліфорнії Богдан Маланяк висвітлив фільм з побуту українських переміщених осіб (ДП) у таборі і в місті Реґенсбурґ у Німеччині. Цей фільм має документальну вартість, тому що наш земляк Надбужанської землі вложив багато праці в обробці цього фільму, ілюструючи його піснями у виконанні хору „Кобзар", що в ньому він був довгі роки головою й оповідав нам з захопленням про успіхи цього хору. Фільм цей має пояснення українською і англійською мовами.

І.К.

У ЛМКЛЮБІ ДОПОВІДАТИМЕ О. ПИТЛЯР

Ню Йорк, Н. Й. — Із Літературно-Мистецького Клюбу інформують, що в п'ятницю, 22-го жовтня ц.р. в год. 7:30 вечора, тут у приміщенні цього Клюбу, при 136 Друга авеню, доповідатиме Орест Питляр на тему: „ОУН — уявлення і дійсність". У доповіді ред. О. Питляр постарається перевести об'єктивну аналізу подій тих часів. Після доповіді відбудеться дискусія.

ТЕГЕРАНСЬКЕ РАДІО ПОВІДОМИЛО, ЩО іранські війська вбили 50 іракських вояків і поранили 100 на західньому фронті воєнних дій. У цьому ж повідомленні також говориться, що бої проходили й в інших місцях довгого західнього фронту.

ПОДЯКА

Суспільна Служба Комбатантів

щиро дякує усім нижче поданим жертводавцям, які зложили свої грошові датки на фонд допомоги Українським Інвалідам — як нев'янучий вінок на свіжу могилу

св. п. ген.-хор. Армії УНР

ПЕТРА САМУТИНА

100.00 дол. — Ганна Самутин;
по 25.00 дол. — Галина і Василь Біровці, Ольга і Василь Корж, Остап Стельмах;
по 20.00 дол. — Ангелина Талан, С. Павлюк, д-р М. Пасійчук, Оксана і Микола Коропецькі, Зоя Плітас, Андрій Негребецький, Отаман Лютий-Лютенко, Ольга і Андрій Залізко, Марія Самойлова;
15.00 дол. — Іван Корж;
по 10.00 дол. — Марія Хархаліс, А. С. Поліщук, С. С. Михайлишин, В. і О. Сушко, Ольга Траска, Оля і Роман Ганас, Зеновій Ґой, Олена Пісецька, Лідія Шев'як, Володимира Сорока, Дарія Чорнодольська, Петро Григорович, Остап Самойлюк, Стефан Поперечний, Андрій Чорнодольський, Надя Возьна, д-р Наталія Ворончук, Вадим Яровенко;
по 5.00 дол. — Елевтерій Павлюк, Михайло Захарків, Марія і Володимир Стельмах, Агрипіна Чумак, Іван Гавриленковський, Андрій Царик, о. Василь Іващук, Ніна Климовська Банґс, Ірка Кирилов;
3.00 дол. — Михайло Хоміщак;
2.00 дол. — Дмитро Шевченко.

УПРАВА СУСПІЛЬНОЇ СЛУЖБИ КОМБАТАНТІВ

У глибокому смутку повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих, що дня 17-го жовтня 1982 р. в Інґліштавн, Н. Дж. по тяжкій недузі, відійшов у Вічність

наш Найдорожчий ЧОЛОВІК, ТАТО І ДІДО

бл. п.

МИХАЙЛО ПОГЛІД

ПАНАХИДА у вівторок, 19 жовтня 1982 р., о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Hulse Funeral Home, 25 Main St., Englishtown, N.J.

ПОХОРОН в середу, 20-го жовтня 1982 р., в 10-ій год. ранку до церкви св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:
Дружина — МАРФА
син — ПАВЛО з дружиною ДАРІЄЮ
донька — МАРУСЯ з чоловіком ОРЕСТОМ
внуки — МИХАЙЛО І ЮЛЯ
теща — СОФІЯ
Ближча і дальша Родина

У ШОСТУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Незабутнього
МУЖА І БАТЬКА

бл. п.

МИРОНА КАРБІВНИКА

буде відслужена

ПАНАХИДА

в катедрі української православної церкви св. кн. Володимира у Філядельфії, Па. в неділю, 24-го жовтня 1982 року, о год. 10-ій ранку.

Просимо Родину і Приятелів про молитви за спокій Його душі.

Дружина — ЕВГЕНІЯ
Син — ҐРЕҐОРІ
Доні — ДАНА й АНДРЕЙКА

Управа УВАН у США

висловлює глибоке співчуття Вдові Покійного українського вченого

бл. п. ГАВРИЛА ГОРДІЄНКА

дійсного члена УВАН і щиро вдячна Тим, хто вшанував Його пам'ять пожертвами на Академію:

Отець і Паніматка Лимонченко	$10.00
М. і М. Ганіни	25.00
Н. Гордієнко	20.00
Пані Пашко	2.50
С. Ситник	5.00
М. Кеплиста	20.00
Отець і Паніматка Біляк	20.00
Т. Слюсаренко	2.00
Л. Дубина	20.00
П. Наливайко	1.00
Пані Химич	10.00
Пані Зоря	2.00
П. Луценко	2.50
П. Гофман	2.50
Д. Биковець	5.00
Пані Нікорович	5.00
Пані Куряча	10.00
І. Кривуша	5.00
О. Дяченко	10.00
І. Гілярій	2.00
М. Кузьма	5.00
М. Сапіга	10.00
Родина Дидинських	20.00
Пан Капшученко	5.00
Пан Ванчинський	10.00
М. Тимків	25.00
Разом	$254.50

З глибоким смутком і жалем повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих про те, що в понеділок, в ранніх годинах, дня 18-го жовтня 1982 року, в Нюарку, Ню Джорзі, після тяжкої недуги відійшла у Вічність

наша Дорога ДРУЖИНА, МАМА І СЕСТРА

бл. п.

ЛІДІЯ ПРИХОДЬКО

ПАРАСТАС в середу, 20-го жовтня 1982 р., о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Union Funeral Home — Lytwyn and Lytwyn, 1600 Stuyvesant Avenue, Union, N.J.

СЛУЖБА БОЖА в четвер, 21-го жовтня 1982 р., о год. 9-ій ранку в українській православній церкві Св. Тройці при Lyons Avenue, Irvington, N.J.

Після Служби Божої, чин похорону, а опісля на цвинтар на Вічний Спочинок св. Андрія в Савт Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:
муж — КОНСТАНТИН
доня — ВАЛЕНТИНА
брати — ЄВГЕН І АНАТОЛІЙ з родинами в Україні

В безмежному смутку і печалі повідомляємо Рідних, Приятелів, Знайомих, а зокрема Гуцулів, що дня 30-го серпня 1982 року, по короткій, а тяжкій недузі в лікарні, ненадійно, відійшов у Вічність

наш Найдорожчий ЧОЛОВІК, БАТЬКО І ЗЯТЬ

бл. п.

МИХАЙЛО БУРДЯК

народжений дня 1-го липня 1917 р. в Косові на Гуцульщині, знаний різьбар-мистець.

ПАРАСТАС був відслужений дня 31-го серпня 1982 р., а ПАНАХИДА дня 1-го вересня ц. р. в похоронному заведенні В. Музики і Сина в Чикаґо, Ілл. при великій кількості учасників, зокрема молоді.

ПОХОРОН відбувся дня 2-го вересня 1982 р. з катедри св. о. Миколая в Чикаґо, Ілл. на парафіяльний цвинтар.

В невимовному горю:
АНТОНІЯ — дружина
ОРИСЯ — дочка
ОРЕСТ — син
ПАВЛО І ОЛЬГА СТАХІВ — тесті

Відбувся XIII З'їзд...

(Закінчення зі стор. 1)

Юрій Хриневич та скарбника—Мар'яну Задоянну. До Контрольної комісії обрані: М. Самойлова голова, інж Павло Лимаренко та Віктор Росінський члени. До Товариського Суду: мгр Наталія Холодна, голова, д-р Аделя Мирошниченко та Василина Шрамченко-Данко—члени.

Звіт Резолюційної комісії та схвалення резолюцій З'їзду викликали жваву та ділову дискусію, фокусом якої була активізація діяльности УНДС, участь в системі ДЦ УНРади, підтримка та відповідне поліпшення рівня пресового органу „Мета" та визначення місця і ролі УНДС в громадсько-політичному секторі української громади ЗСА, яка переживає затяжну і непростиму кризу, зокрема в останніх двох роках. Окрему увагу З'їзд уділив відзначенню 50-ої річниці знищення українського села та голодового народовбивства, поповненого Москвою у 1933 році в Україні. З'їзд однодушно прийняв текст привітання президентові ДЦ УНРади в екзилі Миколі Лівицькому.

В кінці новообраний голова проф. І.Самійленко подякував членам З'їзду за довір'я, як рівнож подякував Організаційній комісії, зокрема Павлові Лимаренкові та Петрові Крамаренкові за успішну підготовку З'їзду, членам-делегатам за ділові наради 13-го З'їзду УНДС. Він звернувся до всіх членів УНДС та його симпатиків із закликом до дружньої та відданої співпраці, яка б відповідала сучасним завданням української еміграції в діяспорі та вимогам українського народу, який стоїть перед загрозою тотального викорінення Москвою всього того, що залишилось найцінішим для нього, як нації—його мову, традиції і його культуру.

З'їзд закінчив свої праці відспіванням українського національного гимну „Ще не вмерла Україна".

Проф. Іван Самійленко походить від старої козацької родини на Полтавщині, яка вилонила вже в новітні часи и для Армії УНР трьох старшин, у тому і полковника Степана Самійленка, автра спогадів „Дві Слави" та „Село на нашій Україні". В часи народовбивчого сталінського терору в Україні вся ця родина зазнала майже поголовного знищення.Сам І.Самійленко вже в юнацькі роки пережив арешт та заслання в Далеку Північ—Лєпшу.

Тому що він був виходцем з репресованої „петлюрівської" та „клясово-ворожої" родини, шлях до науки йому був замкнутий. Довгі роки болючих проб, шукань та риску, нарешті, завершуються здобуттям вимріяної освіти. В 1940 році він закінчив аспірантуру при Московському інституті історії, філософії і літератури (МІФЛІ) ім. Чернишевського та одержав наукову ступінь—„Кандидата історичних наук".

Після закінчення студій викладав „Історію античного світу" при Слов'янському учительському інституті та читав лекції при філіялі Харківського енерґо-механічного інституту в Краматорську, Україна, де і застала його німецька окупація, новий арешт ґестапом, ув'язнення у в'язниці „С.Д."

У повоєнні часи (1946-49) він викладав курс історії України при Українському Господарсько-Технічному Інституті (УТГІ) у Реґензбурзі, Німеччина, а після еміґрування до ЗСА продовжував виклади в Ню Йорку. У 1953 році був затруднений при Дослідчім Інституті Америки в ділянці дослідів СССР та одночасово завершував студії у Graduate Library Science School. при Ратгерському університиті, після чого взяв селектовану докторську програму при Новій школі та в Нюйоркському університеті в Ню Йорку

Від 1959 року проф. Самійленко працює при Лонґайлендському університеті спочатку на посаді директора Школи мов Військового Технологічного Інституту та керівником офіцерської школи—Студій Сов. Союзу при Повітряній базі Митчел. В 1952 році він був іменований головою департаменту російсько-совєтських студій при Митчелл коледжі та викладав історію Росії і СССР. Останні роки працював при С.В. Пост колледжі Лонґайлендського університету, де викладав основи соціології та курс антропології, а зокрема „Соціяльну структуру Совєтського Союзу" та „Неросійські народи СССР".

У 1955 році, після попередніх підвищень в професорському ранзі, здобув академічний ранґ професора та був членом університетського сенату.

Після відходу на емеретуру отримав від адміністрації університету високу оцінку та глибоке признання вдячности за його „надзвичайно цінний вклад в працю цієї інституції".

Останні два роки проф. І. Самійленко працював на посаді адміністративного директора Українського Інститутy Америки в Ню Йорку, щобули роками великих змін та перебудови праці цієї інституції.

У громадсько-політичному житті проф. Самійленко відомий як один з основників організацій УНДС в 1946 році у Реґензбурзі, заступник голови Асоціяції Українських Політичних В'язнів (АУПВ) в Західній Европі та голова Контрольної комісії УЦ Представництва в Західній Німеччині.

В ЗСА він був ініціятором основником та довголітнім головою Асоціяції колишніх Українських Політичних В'язнів собєтського та нацистського режимів, організованої в 1953 році. В 1951-53 роках був він зв'язковим Американської Федерації Праці (АФП) при ОН по дослідженню концтаборів та рабської праці в СССР, а в 1955-56 роках—головою Комітету оборони прав українських еміґрантів, жертв Ялтинської умови.

Проф. Самійленко був членом двох каденцій Політичної Ради УККА, а після XII Конгресу—заступником голови Комісії Зовнішніх Зв'язків Крайової Ради УККА та президентом Українського Академічного Дискусійного Клюбу „Бесіда" Нассав та Сафолк повітів.

Проф. І.Самійленко—довголітній член Дорадчої ради при американській Раді безпеки та член різних професійних та наукових американських та українських організацій. Він є автором різних публікацій як в українській, так і в англомовній пресі, в тому і спогадів „Доля одної родини" англійською мовою. Його ім'я зарекордоване в Міжнародному довіднику біографій (том XУII).

ТАКИ ДУМИ

У статті Василя Витвицького п.з. „Кобзарські літописи" („Свобода" ч.189 з 6-го жовтня ц.р.) у 1-ій частині, 2-га шпальта, 3-ій розділ треба читати: „Свою розповідь він починає з найраніших часів у житті-бутті 'Козацької нації — України', змальовуючи історичне й психологічне підложжя, з якого зродилися думи". У 2-ій частині цієї статті, 2-га шпальта, 4-ий розділ („Свобода" ч. 190, з 7-го жовтня), треба читати: „Разом із спогадами Галини Крусь, одної з тих, що ходили тоді по Німеччині з нашитим знаком 'Ост', це матеріяли історичної вартости." — Ред.

Окружний Комітет Відділів УНСоюзу
в Торонто, Онтаріо, Канада
повідомляє, що

ОРГАНІЗАЦІЙНІ НАРАДИ

відбудуться

в суботу, 30-го жовтня 1982 р., о год. 2-ій по пол.
в залі української католицької церкви св. Евхаристії
при 515 Broadview Avenue, East Toronto, Ont., Canada

НА ПОРЯДКУ НАРАД:

1. Відкриття.
2. Перегляд-провірка організаційної праці Округи за останніх 9 місяців.
3. Обговорення осінньої організаційної кампанії.
4. Схвалення організаційного пляну праці на останні місяці цього року.
5. Обговорення загальних союзових справ.
6. Внески, запити і закриття зборів.

У нарадах візьмуть участь:

сен. ПАВЛО ЮЗИК, головний директор для Канади
УЛЯНА ДЯЧУК, головний касир УНСоюзу
ВАСИЛЬ ДІДЮК, головний радний УНСоюзу

До участи в нарадах зобов'язані члени Управи Окружного Комітету, секретарі та члени Управи приналежних Відділів і конвенційні делеґати.

ЗА УПРАВУ:

Василь Шаран, *голова*
Теодосій Волошин, *секретар* **Яків Бурій**, *касир*

Відділи УНСоюзу
БАСЕЙНУ ТВЕРДОГО ВУГІЛЛЯ!

В неділю, 24-го жовтня 1982 р., год. 2-га по пол.
в залі укр. кат. церкви св. Михаїла
при West Oak and 2nd Street, FRACKVILLE, Pa.

відбудуться

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ
Окружного Комітету Відділів УНС

в яких повинні взяти участь Урядовці, Конвенційні Делеґати та Представники наступних Відділів УНС.

Бервик 164, 333	Мек Аду 7
Централія 90	Майнерсвил 78, 129, 265
Фреквил 242, 382	Мт. Кармел 2
Фріленд 429	Нортгумберленд 357
Газлетон 85	Шамокін 1
Магоней Сиґі 305	Шенандоаг 98
Лігайтон 389	Ст. Клер 9, 31, 228

В ПРОГРАМІ:

1. Відкриття.
2. Перегляд-провірка організаційної праці Округи за останніх 9 місяців.
3. Обговорення осінньої організаційної кампанії.
4. Схвалення організаційного пляну праці на останні місяці цього року.
5. Обговорення загальних союзових справ.
6. Внески, запити і закриття зборів.

У зборах візьме участь:

СТЕПАН ГАВРИШ, головний організатор УНС.

До участи в зборах запрошені також всі Члени УНСоюзу і загал Українського Громадянства околиці.

Т. Бутрей, *голова*
Г. Словік, *секретар* **А. Словік**, *касир*

Клівленд і околиці!

В суботу, 23-го жовтня 1982 р., о год. 3-ій по пол.
в залі церкви св. ИОСАФАТА
при 5720 Стейт Ровд, ПАРМА, Огайо

відбудуться

ОРГАНІЗАЦІЙНІ НАРАДИ
Окружного Комітету Відділів УНСоюзу
КЛІВЛЕНДСЬКОЇ ОКРУГИ

до участи в яких запрошені й зобов'язані урядовці, представники і конвенційні делеґати наступних Відділів:

18, 50, 71, 102, 108, 112, 115, 166, 180, 222, 233, 240, 251, 291, 295, 328, 334, 336, 346, 358, 364.

НА ПОРЯДКУ НАРАД:

1. Відкриття.
2. Перегляд-провірка організаційної праці Округи за останніх 9 місяців.
3. Обговорення осінньої кампанії.
4. Схвалення організаційного пляну праці на останні місяці цього року.
5. Обговорення загальних союзових справ.
6. Внески, запити і закриття зборів.

У нарадах візьмуть участь:

Д-р ІВАН ФЛИС, головний предсідник УНС
ТАРАС ШМАҐАЛА, головний радний УНС

ЗА ОКРУЖНУ УПРАВУ:

Василь Ліщинецький, *голова* **Роман Возьняк**, *секретар*